

O FERRA

2016. január
február

Miklósa Erika

Lear

GreekLateNight

Bohémélet 2.0

Sarabande | Falling Angels

Pinchas Steinberg

Szvétek László

Szirtes Tamás

Az új 7-es BMW

www.bmw.hu

A vezetés élménye

BMW Art&Culture

A BMW Magyarország az Opera stratégiai partnere.

ÖN VEZÉNYEL.

**BMW GESZTUSVEZÉRLÉS.
AZ ÚJ 7-es BMW. A VEZETŐ LUXUS.**

Luxus, amely hallgat Önre és innovációk, amelyek követik minden mozdulatát: az új 7-es BMW-ben bemutatott BMW Gesztusvezérléssel a vezető karmesterként irányíthatja a HiFi-rendszer vagy a telefon számos funkcióját. Az új 7-es BMW szavak nélkül is érti kívánságait – hogy ön minden megtett méteren csak a vezetés élményére koncentrálhasson.

BMW 730d Limousine–BMW 750Li xDrive Limousine
átlagfogyasztás: 4,5–8,3 l/100 km. CO₂-kibocsátás: 119–192 g/km.

Beköszöntő

SCHOTT MUSIC PROMOTION | Fotó: Gabby Gerster

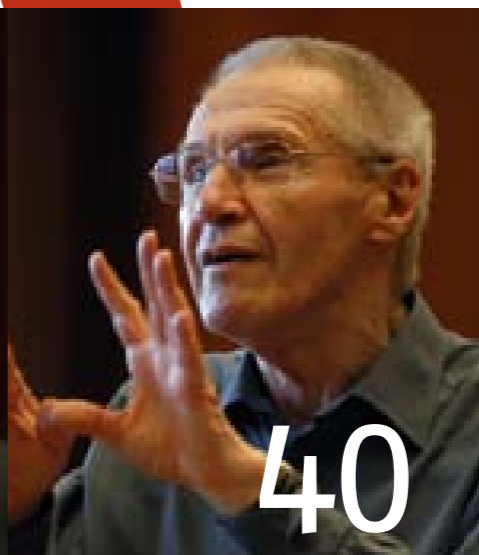
Kedves Zeneszerető Közönség!

Rendkívüli megtiszteltetés számomra, hogy *Lear* című operámat a Magyar Állami Operaház műsorára tűzi, s ezért szeretném hálámat kifejezni Ókovács Szilveszter főigazgató úrnak. Örömmel hallottam, hogy ismét Stefan Soltész felel a zenei vezetésért, aki az operát 2001-ben Essenben is vezényelte. Különleges élményt ígér az a tény is, hogy a Jean-Pierre Ponnelle rendezte, 1978-as grandiózus ősbemutató reprodukcióját láthatjuk ismét a színpadon.

Minden jót kívánok az énekeseknek, a zenekarnak, a karmesternek és a teljes alkotói gárdának! Bízom benne, hogy a próbaidő utolsó hetei is kellemesen telnek.

Nagy érdeklődéssel várom a 2016. január 30-i budapesti bemutatót!

Aribert Reimann

OPERA
MAGYAR ÁLLAMI OPERAHÁZ

ERKEL
SZÍNHÁZ

MAGYAR NEMZETI
BALETT

A BUDAPESTI FILHARMÓNIAI TÁRSASÁG
ZENEKARA

BUDAPESTI OPERA
KÓRUS

EIFFEL
MŰHELYHÁZ

- 3 **KEDVES ZENESZERETŐ KÖZÖNSÉG!**
Aribert Reimann beköszöntője
- 6 **TESTBEN ÉS LÉLEKBEN KÉSZEN**
Beszélgetés Miklósa Erikával
- 10 **ÚJ ES(T)ÉLY**
Shakespeare Estély
- 14 **DON PASQUALE – RENÉ MAGRITTE SZEMÜVEGÉN ÁT**
Káel Csaba-interjú
- 18 **HEGYMÁSZÓK ÖRÖME**
Lear
- 22 **LEAR KIRÁLY OPERÁBAN ÉS FESTMÉNYEKEN**
Archív: fókuszban Dietrich Fischer-Dieskau képei
- 26 **SZERELEM ÉS HALÁL**
GreekLateNight
- 28 **NŐK – FÉRFIAK, FEKETÉN – FEHÉREN**
Sarabande, Falling Angels
- 32 **RÉGI MŰSORDARAB, ÚJ IGÉNYEK**
Bohémélet 2.0
- 36 **„AZTÁN JÖTT STEINBERG, ÉS KINYITOTT EGY ÚJ AJTÓT”**
Pinchas Steinberg-interjú
- 40 **KURTÁGI UNIVERZUM**
Kurtág90
- 42 **SZEREPEK SZVÉTEK-MÓDRA**
Szvétek László-interjú

- 46 **CÉLEGYENESBEN A BILLY ELLIOT-VÁLOGATÁS**
Beszélgetés Szirtes Tamással
- 50 **EGY JELES NAP JELENTŐSÉGE**
A Magyar Kultúra Napja
- 52 **A REJTÉLY**
Edita Gruberová
- 56 **VISSZA A JÖVŐBE**
Élet a Holdon
- 58 **KARÁCSONYI MESE, HA VALÓRA VÁLIK**
A diótörő
- 62 **HÁRMAN PÁRBAN OPERÁBAN**
Triptichon
- 64 **„HA MEGŪTÖD A BÁCSIT, SOHA TÖBBÉ NEM ADOK PUSZIT!”**
Operarajongó: Kótai Mihály

OPERA

A MAGYAR ÁLLAMI OPERAHÁZ MAGAZINJA

FELELŐS KIADÓ:
KIADVÁNYKONCEPCIÓ:

Ókovács Szilveszter főigazgató
dr. Turkovics Monika
marketing- és kommunikációs igazgató

SZERKESZTŐ:
ARCULAT:
KORREKTOR:

Filip Viktória
Mátai és Végh Kreatív Műhely
Endreiné Szemők Ildikó

NYOMDAI ELŐKÉSZÍTÉS:
NYOMDA:
CÍMLAPFOTÓ:
HIRDETÉSFELVÉTEL:
ISSN 1789-4093

Mátai és Végh Kreatív Műhely
Keskeny és Társai 2001 Kft.
Emmer László
hirdetes@opera.hu

SZERZŐK: Becze Szilvia | Braun Anna | Csengery Kristóf | Feledy Balázs | Filip Viktória | Gara Márk | Jászay Tamás | Karczag Márton | László Ferenc
Oláh András | Pallós Tamás | Papp Tímea | Réz György | Rick Zsófi | Várkonyi Benedek

FOTÓ: Berecz Valter | Csibi Szilvia | Csillag Pál | Darabos György | Emmer László | Éder Vera | Gaby Gerster | Herman Péter | Huszti István | Fabio Lovino | Nagy Attila
Tomas Opitz | Pályi Zsófia | Rákossy Péter

Miklósa Erika ruháit és az ékszereit Lakatos Márknak köszönhetően a Michael Kors, a Nubu és a Coccinelle biztosította (címlap / 6. oldal).

Testben és lélekben készen

Miklósa Erika január végén az Erkel Színházban gálakoncerttel ünnepli operaházi debütálásának huszonötödik évfordulóját. Ám korántsem csupán ez a jubileum kínált apropót beszélgetésünk számára.

László Ferenc

Fotó: Emmer László

ARABELLA, 2012 – FIAKERMILLI | Fotó: Csillag Pál

HUNYADI LÁSZLÓ, 2012 – GARA MÁRIA | Fotó: Tomas Opliz

– Hogyan emlékszik vissza arra a legelső, 1991-es A varázsfuvola-előadásra, amelyben Papagenát játszotta?

– Azt a huszonöt évvel ezelőtti estét sohasem fogom elfelejteni, ahogyan nem fogja azt elfelejteni a rendező, Aczél András se, aki akkor még ügyelőként dolgozott! Én ugyanis nagyon fiatal és egyúttal nagyon tapasztalatlan voltam akkor, s így a különböző belső használatú színházi szakkifejezéseket sem ismertem. Ezért amikor külön színpadi próba nélkül elérkezett a debütálásom pillanata, s én azt hallottam, hogy „Papagena a tűzoltótoronyba”, akkor felmentem egészen az ötödik emeletig. Ott talált rám Andris szinte az utolsó pillanatban. De ehhez képest végül egészen jól sikerült az az előadás.

– Ilyen kalandos kezdés után hogyan alakult a kapcsolata az Operával?

– Ez a huszonöt esztendő ebből a szempontból három szakaszra

választható szét. Az első évek nagyon szépek voltak: vigyáztak rám, mint a hímes tojásra. Annak idején még Petrovics Emil szerződtetett le, de már Ūtő Endre volt a főigazgató, amikor debütáltam. Mindkettejüknek nagyon hálás vagyok, s remélem, Ūtő Endre is ott lesz majd a jubileumi koncert első sorában! Tudatosan építették a pályámat: kisebb, majd közepes méretű szerepekben gyakorolhattam magam, szerezhettem rutint, idővel egy-egy nagy lehetőséget is kapva. S ebben az első időszakban megtapasztalhattam azt a családiasabb, bensőségebb, régi társulati légkört is, ami akkor még létezett. Azután jött 1999-ben egy pillanat, amikor Milánóból hazatérve szembesülnöm kellett a ténynyel, hogy az akkori főigazgató nem gondolkozik a munkámban, sőt nem is igen tart rám igényt. Akkor aztán felmondtam. A mából visszatekintve ez a döntés a nemzetközi karrierem fontos katalizátorává vált. S végül 2010-ben kezdődött az Operával való

kapcsolatom harmadik, máig is tartó korszaka, amely újra a közös munka és az állandó együttműködés ideje, s szilárd alapja az a bizalom és az a barátság, amely Ókovács Szilveszterrel régről összeköt minket. De mások is vannak a mostani vezetésben, akiket korábbról, más helyekről ismerek és kedvelek: így például Soós Emese vagy Anger Ferenc számomra mindig Szegedet, a közös szegedi élményeinket juttatja az eszembe.

– Ennek az újra szorossá vált munkakapcsolatnak az is a jele, hogy Ön nemcsak rendszeresen fellép pesti előadásokon, de különféle egyéb rendezvényen és akcióban is partnere az Operának. Ilyenek például az operabálok: két éve vezette is a műsort, s idén februárban is ott lesz majd a Shakespeare Estélyen.

– Azon a két évvel ezelőtti Ezüst Rózsa Bálon az öttusázó-tévé SÁrfalvi Péterrel közösen konferáltam, és egy sereg sportolóval bálozhattam együtt. Így

○ HUNYADI LÁSZLÓ, 2012 – GARA MÁRIA | Fotó: Csillag Pdl

○ WEST SIDE STORY, 2015 – MARIA | Fotó: Nagy Attila

○ A VARÁZSFUVOLA, 2015 – ÉJ KIRÁLYNŐJE | Fotó: Nagy Attila

aztán nagyon szép emlék számomra az a rendezvény, hiszen, azt hiszem, köztudott, hogy mennyire közel áll hozzám a sport világa, szellemisége. S most a Shakespeare Estélyt is nagyon várom, hogy újra találkozhassak Plácido Domingóval, akivel sokat dolgoztam együtt, s akinek a sztárvendégi fellépése valósággal új fejezetet nyithat az operabálok történetében. Szeretném majd elmesélni neki azt is, mekkora sikert aratott decemberben a *Jónak lenni jó* egész napos jótékonyági tévéműsorban az a dedikált, bakelitből készült Domingo-lemez, amelyet én ajánlottam fel. Ez az első Domingo-felvételek egyike, amelyet még a legelső, 2005-ös New York-i tartózkodásom idején vettem egy manhattani bolhapiacra. Még ugyanekkor a Metropolitan Operában személyesen is megismerkedhettem a híres tenorral, aki nemcsak végtelenül kedves és segítőkész volt, de közös szereplésre is felkért. Ez bátorított fel arra, hogy aláírassam vele friss szerzeményemet, s ő nagyon kedves, személyes dedikációval ajándékozott meg. Ez a lemez került a tavalyi év utolsó hónapjában

egy nagyvonalú felajánlóhoz, a jubileumi koncertem két jegyével együtt. Egyébként az ilyen jótékonyági tevékenységek nagyon sokat jelentenek számomra, mert mindig is fontosnak tartottam kiegészíteni valamivel az operai munkát; ez engem is gazdagít.

– Azon a januári koncerten, ahogy több korábbi gálán is, elénekli majd **Violetta I. felvonásbeli áriáját. Ezen a nyáron azonban az egész szerep és szólam felkerül majd a repertoárjára, hiszen Ön lesz az Opera margitszigeti *Traviata*-bemutatójának címszereplője. Új szakasz kezdődik Mikósa Erika pályáján?**

– Igen, és ennek részeként kerekén ötszáz előadás után búcsút vettem az Éj királynőjétől. Nagyon sokat köszönhetek ennek a szerepnek, s bizonyos vagyok benne, hogy ilyen hosszú ideig és ennyiszor nemigen énekelte más énekesnő ezt a rendkívüli szólamot. Volt idő, amikor szinte csak ezzel a szereppel jártam a világot, s bár vágytam a változatosságra, józanul elfogadtam a menedzserem nézetét, hogy az ilyen szakosodás a jövő. S az is igaz, hogy

A varázsfuvola mindig adott nekem valamit: érzést, gondolkodnivalót, emberi többletet. Most mégis eljött az elválás, és ezzel egy új periódus kezdetének pillanata, s ezt jelzi a *Traviata* Violettaja is. Ez a figura már korábban is többször elém került, el is tudtam volna énekelni a szólamát, azonban úgy érzem, most vagyok testben és lélekben is készen erre a találkozásra. Anya lettem, boldog vagyok, az életem immár teljes, s úgy érzem, az elmúlt években összegyűjtöttem annyi emberi, női és művészi tapasztalatot, hogy megbirkózhatok ezzel a hatalmas feladattal.

– **S mely szerepek következnek Violetta után?**

– Nagyon szívesen elénekelnék például néhányat a bel canto nagy szoprán szerepei közül, mint amilyen az *Anna Bolena*, *A puritánok* Elvirája vagy *Az alvajáró* Aminája. S habár már korábban megformáltam, igazán örülök annak a lehetőségnek is, hogy a következő évadban újra felléphetek majd Budapesten a *Lammermoori Lucia* címszerepében. ○

Hova tartunk?

TOP Magyarország
kiadvány ára
1690 Ft*

Átfogó körkép:

gazdaság, politika,
társadalom, kultúra, sport
alakulása Magyarországon
2016-ban.

Keresse exkluzív kiadványunkat
a hírlapárusoknál!

Új es(t)ély

Plácido Domingo népszerűsége valósággal elsöpörte a Shakespeare Bált, és megszületett az Estély, hogy még többen láthassák A három tenor legsokoldalúbb tehetségét. És ez így van jól. A szupersztároknak az a dolguk, hogy berobbanjanak és óriási érdeklődést keltsenek mindent megváltoztassanak maguk körül. Réz György

Pop és Opera

A három tenor, vagyis Luciano Pavarotti, Plácido Domingo és José Carreras egykor akkora sztárok voltak, amekkorát ma már elképzelni sem tudunk. Még nem ezerfelől ömlött ránk az információ, csak pár tévé- és rádiócsatornán keresztül, és mindegyiken ők szerepeltek. Nincs rá jobb szó, egyszerűen menő volt, amit csináltak, minden manírral, az extravagáns sálakkal és az öltönyökkel együtt. Mintha Fellini *És a hajó megy* (E la nave va) című filmjéből léptek volna eléink, és mint a moziban, az opera hirtelen mindennél fontosabbá vált, még összeveszni is érdemes volt másokkal azon, hogy ki az érdekesebb a csodálatra.

Fotó: Nagy Attila

Fotó: Pályi Zsófia

Az 1994-es labdarúgó vb döntőjében 1,3 milliárd ember nézte és hallgatta őket egy időben. Az addig is világklasszis három tenor abban a pillanatban világhírű lett, akik egyszerre tették ismertté és elismertté az opera műfaját. Pavarotti lírai tenorjánál csillogóbbat és simábbat azóta sem találni, de ezek apró különbségek voltak a hármásban, az opera pedig nem pusztán hang kérdése, a színpadon Domingo volt a kedvenc. Domingo ráadásul a gigahelyszíneken kívül is valódi, sokoldalú tehetségnek bizonyult: művészeti vezetőként, karmesterként, és még a teljesen más énektechnikát kívánó popzenében is sikeres tudott lenni. A három tenor, és közülük leginkább Domingo új szintre emelte az operajátszást, bejuttatta a populáris kultúra világába is úgy, hogy közben a legmagasabb szakmai színvonalon teljesített.

A spanyol énekes most először jár az Operaházban, és az ezzel járó érdeklődés szétfeszítette a Shakespeare Bál kereteit. Az Ybl-palotában ezért nem bontják el, megmaradnak a nézőtéri széksorok, hogy minél több hallgató élvezhesse az előadást, és megnyílnak a terek is, hogy a koncert után minél tovább maradjanak a vendégek.

Plácido Domingo azt nyújtja majd, amiben a legjobb: a műsor első részében Verdi-áriákat ad elő, a másodikban pedig a magyar közönségnek „személyes” ajándékkal kedveskedik és zarzuelát énekel. Mivel Domingo szülei is az olasz opera spanyol kistestvérét, a zarzuelát népszerűsítették, biztosan érdekes lesz az autentikusnak tekinthető produkció.

Bál és Estély Shakespeare jegyében

Míg a bál a társaság hivatalos találkozóhelye, ahová bevezetik azokat az ifjabbakat is, akik időközben érdekesebbek lettek rá, az estélyen a házigazda kitarja kapuit a világ előtt, hogy otthonába kalauzolja vendégeit. Tulajdonképpen nem is jöhetett volna jobbkor ez a lehetőség, hiszen a nemzet dalszínházának étkezőterei és terasza éppen most újult meg, így akad látnivaló bőven a mindig teljes pompájában ragyogó épületben, ahová ezúttal vörös szőnyegen lehet majd belépni. Az eseményre extra külsőségekkel várják a széles közönséget. A dísznövényekkel ékesített főbejárat, a Shakespeare korát idéző dekorációk: a hatalmas arany kaspókban elhelyezett impozáns

Fotó: Berecz Váler

Estély

Fotó: Nagy Attila

Fotó: Herman Péter

díszek között vonuló vendégeket a páholsoron korhű ruhába öltözött személyzet segíti az eligazodásban. Megnyitják a legszebb termeket: az Opera Cafét, a Vörös Szalont, a Székely Bertalan termet, sőt a Dalszínház utcai teraszt is, mert a kiemelt jegyárakhoz exkluzív fogadásra szóló meghívás is tartozik. Az Andrassy úti nagyterasz és a tavaly őszre átalakított, első emeleti Feszty Bár a műsor után táncterként funkcionál, hajnalig nyitva tart, szolgáltatásait az összes vendég igénybe veheti. Ugyancsak erre az egy estére élő zenével készülnek az Opera lelegegánsabb, márványkorlátos fölépcsőjén, ahol reneszánsz muzsika szórakoztatja a közönséget.

Az Operaház összművészeti estélyén a főműsort természetesen Anger Ferenc, az Opera művészeti igazgatója és Solymosi Tamás balettigazgató rendezi. A színpadi műsorban az „elsőbálozók” mellett fellépnek a Magyar Nemzeti Balett művészei, szólistaként Starostina Kristina és Apáti Bence, valamint az Opera vezető szólistái, köztük Gál Erika, Pasztircsák Polina, Rálik Szilvia, Sáfár Orsolya és Szemere Zita, továbbá Palerdi András, Szegedi Csaba, valamint az Opera énekkara. Az Opera Zenekarát Halász Péter főzeneigazgató dirigálja.

Mindezt egy valódi reneszánsz forgatagban élvezhetjük, mert az opera

királyának sikere ugyan kitágította a bál kereteit, de a Magyar Állami Operaház sorrendben harmadik összművészeti eseményének Shakespeare-évad diktálta tematikáját nem mosta el. Shakespeare-ben minden benne van: a szappanopera, a telenovella, a kőszínházi színdarab, a hollywoodi szuperprodukciónak a lehetősége és az Off-Off Broadway kocsmá- és lakásszínházak kísérletei is. Így kiváló témája lehet egy ilyen típusú estének, ami egyszerre modern és korabeli, ami összeköti a populárisat a magaskultúrával, de még a gasztronómiával is. Mindez egy átlagos előadás kereteibe nem férne bele, ám egy estélyen befogadható és egymáshoz illeszthető az angol drámaíró életművének filozófiai mélysége ugyanúgy, mint vásári jellege, felforgató hatása is.

Állítólag egy év eleji, farsangi bál vagy estély akkor sikeres, ha az év hátralévő részében beszédtemát ad a megjelenteknek. A fentiek alapján nem aggódunk, a Shakespeare Estély vendégeinek biztosan lesz miről beszélni a hátralévő körülbelül háromszáz napban. ○

SHAKESPEARE

OPERAGÁLA DOMINGÓVAL

Estély

KERESKEDŐK ÉS MŰVÉSZEK FARSANGI ESTÉLYE AZ OPERÁBAN
2016. FEBRUÁR 6.

OPERA
MAGYAR ÁLLAMI OPERAHÁZ
HUNGARIAN STATE OPERA

JEGYVÁSÁRLÁSSAL KAPCSOLATOS INFORMÁCIÓK:
TELEFON: +36 30 438 8610
WWW.SHAKESPEAREESTELY.HU
SHAKESPEAREESTELY@OPERA.HU

Donizetti halhatatlan vígoperája örök repertoárdarab, soha nem lehet megunni, felhőtlenül szórakoztató, de el is gondolkodtat. Az Opera is mindig műsoron tartotta, most éppen felújításban láthatjuk. A rendező eddigi munkái között ez az egyetlen olyan mű, amellyel már harmadszor hozza össze a sors. Káel Csabával erről is beszélgettünk.

Csengery Kristóf

Don Pasquale

– René Magritte szemüvegén át

Fotó: Emmer László

SÁFAR ORSOLYA / Fotó: Rákossy Péter

SZVÉTEK LÁSZLÓ, KÁLDI KISS ANDRÁS / Fotó: Rákossy Péter

– Ennyire szereted ezt az operát?

– Rajongok érte! Az első *Don Pasquale*-lémmal 2012 nyarán találkoztam a VeszprémFesten, ahol a várban, a püspöki palota előtti hangulatos téren készültünk előadni a művet egy szabadtéri előadás keretében, az időjárás azonban közbeszólt, s így végül a város sportcsarnokában kellett megvalósulnia a produkciónak. A második randevú 2013-ban, immár a Magyar Állami Operaházban történt: Donizetti remekével élesztettük újra egy hajdani gyakorlat utódként a Gördülő Operát. A kezdeményezés lényege a kulturális misszió: olyan helyszínekre eljuttatni az opera műfaját, ahol nincs zenés színház. A január-februári előadások során az Erkel Színházban a Gördülő Opera-beli színrevitel kőszínházi változatát valósítjuk meg.

– Miben különbözik ez a színrevitel a Gördülő Opera számára létrehozott Don Pasquale-előadástól?

– A Gördülő Opera égisze alatt létrejött produkciónak alkalmazkodnia kellett ahhoz a tényhez, hogy a vidéki színházaknak nagyon eltérő méretű, de többnyire kicsi színpadaik vannak. Most pedig az Erkel hatalmas pódiumán találjuk magunkat, ennek a követelményeire igazodunk.

– Pályafutásod során eddig több komoly művet rendeztél, mint vidámat. Mit jelent számodra vígoperát színre vinni?

– Egy vígopera mindenkinek nagy élvezetet jelent: a rendezőnek, az énekeseknek, a nézőknek. Főleg, ha ilyen remekművel foglalkozhat az ember. A *Szerelmi bájtalt* már volt lehetőségem megrendezni a Müpában. Ez Donizetti másik nagy remekműve, valódi slágeropera. Mióta bemutatták, minden kort elvarázsolt.

– Nem nehéz műfaj a humor?

– Elképesztően kellemes feladat!

Az egész olasz vígoperai játékmódor a *commedia dell'arte* hagyományából táplálkozik. Ennek egyik mesterfoka az, amely Donizettinél megjelenik. A másik ág természetesen Rossinié, ahogy azt például a *Hamupipókéban* is láthatjuk. Mindkettejüknél zenei viccekről is szó van. Donizetti nagyszerűen beszélt ezt a nyelvet, nekünk pedig hihetetlenül nagy öröm e művével foglalkozni, élvezet rendezni, a karakterekből és a konfliktusokból levezetve a poénokat, követni azt, ahogyan egy-egy szereplő időnként újrapozicionálja magát a komédia során. Nem problematikus munka ez, inkább örömteli.

– A vidámság mellett akadnak más motívumok is: fájdalom, öregedő férfi, becsapottság, magány. Rendezőként hogyan viszonyulsz ezekhez az árnyalatokhoz?

– A Don Pasqualét műfajilag a vígoperák közé sorolják, de olyan ez, mint egy Fellini-film: a két alkotó között valahol

Premier

○ SZVÉTEK LÁSZLÓ | Fotó: Rákossy Péter

○ SÁFÁR ORSÓLYA, SZVÉTEK LÁSZLÓ, KÁLDI KISS ANDRÁS | Fotó: Rákossy Péter

Koncert

mélyen kulturális rokonság van. Akkor tudunk felszabadultan nevetni, ha magunkra ismerünk bizonyos szituációkban, az önmagunkra ismerés pedig soha nem képzelhető el kritika nélkül. Akkor tudjuk igazán önfeledten átadni magunkat a történet derűjének, ha a figurák emberi mélységeit is megérezzük. Egyébként a darab problémái mind maiak. Megérintenek minket, elgondolkodunk, s aztán még felszabadultabban nevetgetünk. Persze azért is, mert a zene mindent felold. A Don Pasquale a kivételes mesterművek egyike. Nagyon ritka például, hogy egy operának nemcsak a zenéje, de a librettója is így kiállja az idő próbáját.

– **Szinte példatárszerűen fellelhető itt seregnyi olyan motívum, sőt klisé, amely, ahogy említetted, a commedia dell’ artétól egészen Richard Strauss Hallgatag asszonyáig jelen van a vígoperák világában: átöltözés, becsapás, öreg férfi–fiatal nő, áljegyző, örökség, kapzsiság.**
– A 19. századi operahagyománytól senki sem tud „elmenekülni”: Richard Strauss is beletesz az operába itt-ott egy kis „olasz zenét”. Ráadásul itt jelen van a prózai vígjátéki hagyomány is.

Nem is elmenekülni kell ettől, hanem mai nyelven kell újrafogalmaznunk az opera gondolatait. Transzponálni kell ezeket egy olyan világba, amelyben mindez átélhető egy mai ember számára. Azt hiszem, a produkció díszlettervezőjével, Szendrényi Évával sikerült kitalálnunk valami érdekeset és relevánsat. Keletkezett egy díszlet, amely a Don Pasquale realizmusát kissé a szürrealizmus felé tolja el, a díszletek ugyanis az irányzat nagy mestere, René Magritte képeinek jól ismert motívumait idézik. Magritte a szürrealizmusnak azt az ágát képviselte, amely a Don Pasquale világában is meghatározó nyárspolgári attitűdöt figurázta ki, s ez a világ köszön vissza a díszletek és jelmezek vizuális élményében. Don Pasquale környezetének tárgyai időnként hatalmasra növekedve jelennek meg a színpadon.

– **A mű az Erkel Színház gyakorlatához híven magyarul szólal meg.**
– Vígoperáról lévén szó ez kiváltképp szerencsés megoldás. Nehéz egy poénra úgy reagálni, hogy közben az idegen nyelvű szöveg fordítását olvassuk, de még ha ez meg is valósul, fontos a feszesség. Ha „ül” a poén, nem

nevetgetünk megkésve. Ebben segít sokat egy anyanyelvi előadás. Zseniális magyar fordítást használtunk kiindulási alapként: Fischer Sándor, a Fischer fivérek édesapja nagyszerű magyar szövegét. A híres hadaró duettet ebben a magyar verzióban bravúrosabb teljesítmény elénekelni, mint az olasz eredetiben...

– **Ellentétben a nagyoperákkal, ahol tömegeket kell mozgatni, a vígopera kamarajáték. Hogyan dolgozol az énekesekkel, mennyire pontosan kidolgozott az elképzelésed, adsz-e helyet improvizációnak?**

– Karinthyval szólva: humorban nem ismerek tréfát. Koncentrált munka ez, olyan szempontból is, hogy a figurák minél eredményesebb karikírozása érdekében még az énekes alkatát is figyelembe kell venni. Ha valaki egy kicsit „duci”, akkor arra játszunk, ha „colos”, akkor arra. Ez itt bizony így van, és ezt is a commedia dell’ artétól örököltük. A humor ősi toposzai üzemelnek itt, görbe tükörben mutatva az Embert. És ezzel visszakanyarodtunk Magritte-hoz: az ő világa is ilyen. ○

Szórakozol velünk?!

Színház

Kiállítás

Étterem

Kocsmá

Party

Sport

 FUNZINE
funzine.hu

Hegymászók öröme

„A művészet többé nem vigasztal” – írta egy zenetudós az ötvenes évek második fele óta aktív, Berlinben élő német komponista, Aribert Reimann életművét összegzendő. Az Operaház *Lear*-premierje kivételes kihívás elé állítja az énekeseket és a közönséget egyaránt. *Jászay Tamás*

○ SABINE TÖPFER, BAJOR ÁLLAMI OPERAHÁZ, 2009, LEAR

Korunk legjelentősebb Shakespeare-értője, Jan Kott írja: „...olyan a *Lear király*, mint egy óriási hegy, amelyet mindenki csodál, de senkinek sincs kedve gyakrabban felkeresni”. A lengyel tudós elemzésében végül Beckettel (!) és az abszurdal olvassa össze a tragédiát, közben elemezve Lear univerzumának széthullását, a szükségszerű bukások sorát, a darab mesei és bibliai motívumait. Egy másik kritikus szerint ez Shakespeare legkevésbé konvencionális drámája, aminek a világát a hisztéria, a horror, a bizarr határozza meg.

Az elmúlt évszázadokban több zeneszerző is operaszínpadra illőnek gondolta a birodalmát lányai között felosztó Lear történetét: foglalkozott a témával Berlioz és Debussy, Verdi el is kezdte a munkát, másfél évtizede pedig a finn Aulis Sallinen új operáját mutatták be Helsinkiben. A megvalósult feldolgozások közül egyértelműen kiemelkedik Aribert Reimann 1978-ban bemutatott műve, egyben a 20. század legsikeresebb német operája, a *Lear*. Ahhoz, hogy megértsük a Lear éjfélete

világának sajátosságait, érdemes vetni egy pillantást szerzőjének életművére. Aribert Reimann a második világégés idején, családi tragédiák árnyékában gyerekeskedett neves orgonaművész és énekes–tanár házaspár fiaként. Tízéves korában már zongorára írt darabot, húszas éveiben keresett zongoristaként és korrepetitorként tűnik fel; későbbi szoros munkakapcsolata Dietrich Fischer-Dieskauval is innen ered. A német kritikusok már 1971-ben díjjal ismerték el addigi zeneszerzői munkásságát. A hetvenes évek elejétől három évtizeden át tanít Hamburgban, majd Berlinben a kortárs ének szakon, emellett komponistaként is korán elkezdik jegyezni: zenekari és vokális műveket egyaránt szerez.

Reimannt minden minőségében: tanárként, többek között Paul Celan, James Joyce vagy Sylvia Plath szövegeire dolgozó dalszerzőként, Strindberg vagy Kafka nyomán alkotó operakomponistaként is foglalkoztatják az emberi hang és annak határai. A szakirodalomban eposzi jelzőként tapadt a zeneszerző nevéhez „az

énekes komponistája” elnevezés. Ez azonban korántsem jelenti azt, hogy egyszerű helyzet elé állítaná énekeseit, sőt: mivel Reimann pontosan ismeri az énekhang lehetőségeit, ezért gyakran a megvalósíthatóság végső határaiig megy el, ezáltal – a kortárs operák többségével szemben – fókuszba állítva a vokális részeket.

A sötét korban felnövő Reimann mindegyik operája tragédia, amelyek egyetemes emberi problémákkal, az európai kultúra alapkérdéseivel, gyakorlta a lélek árnyoldalaival foglalkoznak. Strindberg drámái nyomán kétszer is alkotott (*Álomjáték*, 1965; *Kísértetszonáta*, 1983), de sikert aratott Kafka titokzatos regényének adaptációjával, *A kastélylyal* (1991) is. Az európai drámatörténet emblematikus művei közül a *Bernarda Alba házáat* (2000) és a *Medeát* (2010) is feldolgozta. Ez utóbbi bemutatóját a rangos *Opernwelt* című szaklap az év bemutatója díjjal tüntette ki.

De vissza a *Lear*hez: a komponistától 1975-ben rendelte meg a művet August Everding. A Bajor Állami

○ SABINE TÖPFER, BAJOR ÁLLAMI OPERAHÁZ, 2009, LEAR

Operaház frissen kinevezett intendánsa már akkor a három évvel későbbi ősbemutató címszereplőjét, Dietrich Fischer-Dieskaút látta lelki szemei előtt Learként. A müncheni ősbemutatót Jean-Pierre Ponnelle rendezte – az Ybl-palotában e legendás előadás nyomán dolgozik Anger Ferenc –, Gerd Albrecht vezényelte, Fischer-Dieskau oldalán Cordeliát Várady Júlia alakította. Az előadás óriási sikert aratott, s ami a kortárs operák között igen ritkán fordul elő: a szigorú ítések mellett a közönség kegyeit is azonnal elnyerte a mű.

Pedig vállaltan nem könnyen élvezhető anyagról van szó. A kritikusok Berget, Schönberget emlegették a lehetséges hatások számba vételekor, de azonnal hozzátették, hogy a bonyolult zenei anyag minden nehézsége ellenére sikerrel alkalmazkodik az operaértő közönség ízléséhez is. Ennek pedig nyilvánvalóan volt szerepe abban, hogy az elmúlt harmincöt évben közel ennyi különböző előadásban

mutatták be a Leart: a német nyelvterület tucatnyi nagyobb és kisebb operaháza mellett San Franciscóban és Tokióban is játszották, a mostani évadban Budapest mellett Párizsban is műsorra tűzik.

Miben áll a Lear sikerének titka? Reimann sötét, bonyolult és meditatív zenét írt, ami minden ízében színpadra termett. Shakespeare darabja papíron a középkori Angliában játszódik, de elemzői rendre rámutattak, hogy valójában a középkor végnapjai és a születő reneszánsz bizonytalan hangulata nyomta rá a legerősebb bélyeget. Egy zenetörténész szerint Reimann zenéje szinte fizikailag hat hallgatójára-nézőjére: a kizökkent világot a sikolyok, a recsegések-ropogások, a fogcsikorgatásra emlékeztető, erős hanghatások húsba vágó erővel érzékeltetik.

Az utóbbi néhány évben a címszerepet Párizsban és Hamburgban egyaránt nagy sikerrel éneklő dán bariton, Bo Skovhus egy interjúban egyenesen

arról beszélt, hogy amikor elkezdte tanulni a szerepet, többször majdnem felhagyott vele: úgy érezte, egy örök-kévalóságba telik, amíg a partitúrát képes lesz hibátlanul elénekelni – és akkor még nem foglalkozott a szerep megformálásával. A zene túlfűtöttsége, érzelmi telítettsége nem hagyhatja érintetlenül se a nézőt, se az előadókat: a viharjelenet tomboló drámaisága mellett az áttetsző szépségű, lírai finálé, a halott Cordeliát karjaiban tartó király alakja felejthetetlen pillanatot hoz.

Reimann és életműve ellenáll bármifajta erőltetett besorolásnak: operája zavarba ejtő, szuverén, monumentális alkotás, amit a zenetudósok korunk legszélsőségesebb, legféktelenebb zenéi között tartanak számon. A megindító, erőteljes zenei anyag hozzásegítheti az érzékeny befogadót ahhoz, hogy a Learról elnevezett hegy csúcsán állva büszkén tekintsen le az őt körülvevő világra. ○

○ VÁRADY JÚLIA, A TRAVIATA-BAN

Számtalan jobbnál jobb darab premierjét láthatta már a közönség az Opera jelenlegi évadában, de a java még csak most következik. A január végétől játszott Reimann-opera több szempontból is igazi ritkaságnak számít. Ókovács Szilveszter főigazgató így vall a műről: „Dietrich Fischer-Dieskau, akit mesteremnek mondhatok, hosszú éveken át rágta Áribert Reimann fülét, hogy meg kéne írni a Leart, amit Verdi végül elvetett. Természetesen önmagára osztotta a címszerepet és feleségére, Várady Júliára Cordeliát – de aki az előadást látta, tudja, mennyit nyert velük a mű: tudniillik már azzal is, hogy az ő hangjukra, figurájukra készülhetett. 1978-ban a müncheni Állami Operaházban sem lehetett egyszerű olyan darabot bemutatni, amely a totális színház színre, esélyt adott a Learnek, s ennek nyomán az sem véletlen, hogy csaknem negyven esztendővel később – minden előadási nehézsége dacára – műsoron van, és nemcsak nálunk, de idén a Párizsi

○ DIETRICH-FISCHER-DIESKAU ÉS FRICSAY FERENC 1961-BEN A DON GIOVANNI PREMIERJE ELŐTT
(a fotó a Dobay-Fricsay család tulajdonában)

Operában is, ahol a spanyol fenegyerek, Calixto Bieito állítja majd színpadra. Ponnelle, kora legnagyobb operarendezője és Fischer-Dieskau, a 20. század egyik meghatározó énekesképe képes volt életre lehelni a reimanni faktúrát. Hisz itt nincs semmi, ami a szokványos operai füllel felszerelt hallgatónak ab ovo tetszhet. Már a történet maga is tele van gyilkolással, operához képest túlságosan is, az énekszólamok egy másfajta Sprechgesang jegyében sokkal inkább a beszédhez közeledek, a kilencvenfős gigazenekar játéka elviselhetetlen feszültséget kelt vagy földöntúli effektusokra szorítkozik (mind a huszonegy hegedű külön szólamot visz). A Lear a szeriális zene egyik remekműve, egyúttal zárókőnek is érzem a poszt-modern opera dodekafon szakaszában. Színrevitele nagy tett és egyben próbatétel is a Magyar Állami Operaház számára – a nézőtől pedig azt igényli, hogy már otthon tegye félre a konvenciókat, és Shakespeare művét keresse a Reimann-darabban, mert az nem opera, inkább sokdimenziós színházi előadás. Aki nyitott szívvel, szemmel és füllel közeledik hozzá, annak az eredeti Ponnelle-produkció budapesti előadása életre szóló élmény lehet.”

○ TÓMAS TÓMASSON, JÁVORSZKY GYÖRGY, STEFAN SOLTÉSZ, ÓKOVÁCS SZILVESZTER, ANGER FERENC, ZÖLDI Z GERGELY | Fotó: Csibi Szilvia

Lear király operában és festményeken

Már azt nagyra értékeljük, ha egy művész egy területen nyújt kimagasló teljesítményt. Dietrich Fischer-Dieskau énekesnek zseniális volt, de hogy festőként is képes volt jeles teljesítményre, most mérhetjük fel először, amikor a festményeivel is találkozhatunk.

Feledy Balázs

A történet izgalmasan emberi. Dietrich Fischer-Dieskau a nála több mint tíz évvel fiatalabb zeneszerző-korrepetitor kollégájának, Aribert Reimannak azt javasolja, hogy írjon operát Shakespeare *Lear király*ából. A mű 1978-ra, abban az időszakban születik meg, amikor Fischer-Dieskau amúgy befejezi operaezenesi pályáját és még másfél évtizedig énekel – jórészt csak dalokat, azonban a Lear címszerepét a müncheni premieren természetesen ő maga formálja meg. A más művészeti ágakhoz is vonzó bariton ezekben az években egyre intenzívebben foglalkozik festéssel, s ér el e területen is sikereket. Az ilyen kettősség ritka. Aki egész életét a színpadon tölti (színész, zenész, énekes), az a nyilvánosság előtt szerepel, a nyilvánosság előtt bizonyítja különleges tehetségét. Aki pedig alkotóművész (író, zeneszerző, festő, szobrász), az jellemzően

magányban dolgozik, magányban hozza létre művét, s az alkotás csak ezt követően kerül(het) a nyilvánosság elé. Az előadóművész saját testét, energiáit, tehetségét mozgósítja a közönség előtt – az alkotóművésznek ezt nem kell megtennie közvetlenül, művei beszélnek helyette.

Kevés számú nagy példánk van tehát arra, hogy valaki több művészeti ágban is kimagasló teljesítményt nyújtson. Talán Michelangelo Buonarroti személye az egyik legnagyobb etalon, akit szobrászként, festőként ismerünk elsősorban (e két terület együttes művelése is kivételes!), mindamellett költőként is számon tartjuk mint szonettek, madrigálok szerzőjét. A magyar zenei életből Sass Sylvia festészete, Ütő Endre faragásai, kerámiaszobrászata közismertek. E mintákban tetten érhetjük azt a véleményt, hogy szó lehet az előadóművész és az alkotóművész kiegészüléséről is. Ilyesfajta kettősséget fedezhetünk fel a kiváló opera- és dalénekes Dietrich Fischer-Dieskau alakjában is, aki jeles festői hagyatékot hagyott hátra.

Egészen egyedi, hogy január végétől azon képeit láthatjuk Budapesten, az Operában, amelyek Aribert Reimann Lear operája alapján készültek. Fischer-Dieskau Lear-festményeiben nagy, elsősorban német gyökerű stílusfelfogásban, az expresszionizmus ígézetében dolgozik. A szó maga azt jelenti: „kifejezés”, s mint festői felfogás mintegy száz éve terjedt el robbanásszerű gyorsasággal az európai művészetben, amelyet csak erősítettek az első világháború katalizmái. A művész belső érzéskomplexumainak projektálását tűzi ki célul, szubjektív érzéseit vetíti a tárgyi világ látványelemeibe, miközben ezt a látványt át is alakítja. Mindehhez lendületes, eleven festésmód párosul.

A Lear királyról a köztudatban élő képek szinte közmegegyezések, s Fischer-Dieskau sem tér el ettől, ám ábrázolás- és festésmódja nagyon egyéni, ugyanakkor nagyon adekvát a témájához. A tragikus hőst két, az operaházi kiállításon is látható festményén is elénk állítja, amelyek

DIETRICH FISCHER-DIESKAU: LEAR
(a festmény Julia Varady tulajdona)

elsősorban nem a festő tündöklő rajzolósi készségével és felkészültségével hatnak ránk, hanem rendkívüli emocionalitásukkal, dinamikájukkal. A két Lear-festmény más-más színgangoltságú, ám mindkettőn feltűnő a töredezettség, a szétesés, amely Lear felbomló személyiségére is utal. A töredezetten felépített képek erősítik a drámaiságot, a feszültséget, amelyet az alkotó festésmódjának elevenségével, dinamikájával fokoz. A barna tónusú kép egységesebb, kiegyenlítettebb, a kék tónusokra építő mű összetettebb jelentéseket hordoz, érintkezik a szürrealizmussal. E képen szimbólumok bukkannak fel, szemek, tekintetek, s egészen tragikusan szuggesztív, ahogy a szemekből könnyek, fénysugarak bocsátódnak ki, s maga a meghatározó kék szín sajátos végtelen dimenziókba emeli a képet.

Különös látnunk, hogy a két festmény készítése (1978 és 2002) között negyedszázad telt el, s miközben változások történtek az alkotó felfogásában,

érzékkeljük azt a makacs ragaszkodást is, amely a művészt szinte folyamatosan visszatéríti témájához. Fischer-Dieskau festett egy *Lear és Cordelia* című képet is a kétezres évek elején. Ez is jelzi a téma iránti folyamatosan meglévő érdeklődését, ugyanakkor ezen a művön a fekvő Lear alig érzékeli Cordelia létét, ottlétét, amelyet a festő azzal is hangsúlyoz, hogy fel sem lehet ismerni Cordelia vonásait, csak testtartásából lehet következtetni valamiféle – inkább – spirituális jelenlétre. E műveken feltűnő, hogy nagy jelentőséghez jutnak a kezek, amelyek lelkiállapot kifejező erővel is bírnak. Ám Fischer-Dieskau rajzilag is képzett volt. A zeneszerzőről, Reimannról készített úgynevezett krokik, vázlatok alkotójuk karakterérzékét, megfigyelőkészségét jelzik.

Fischer-Dieskau énekesi személyisége érzélem- és indulatgazdag attitűdjét képes átmenni képzőművészeti alkotásaiba. Képes arra, hogy azt a széles érzelmi skálát, amelyet megszokhatunk előadói alkata esetében, festményein, rajzain is elénk állítja. Ez a vizuális világ nemcsak drámákkal van tele, de disszonanciákkal, félreértésekkel, félreértelmezésekkel is, ugyanúgy, mint ahogy az a világban, mint Shakespeare színművében és Reimann operájában is megjelenik. Fischer-Dieskau képzőművészeti munkái ugyanúgy felkavaróak s ugyanúgy nem hagyják nyugodni a képek szemlélőit, mint a zene az opera élvezőit. Elmélyült érdeklődése, tehetsége, képessége intenzív empátiával is párosul. Igazi és teljes művész. ○

Fotó: © Zeneakadémia / Darabos György

140

AZ OPERA A GREEKLATENIGHT PREMIERREL KÖSZÖNTI
A 140. ÉVADÁT ÜNNEPLŐ ZENEAKADÉMIÁT!

Szerelem és halál

A GreekLateNight sorozat jegyében Gluck és Bertoni feldolgozásában is bemutatják Orfeusz és Eurüdiké történetét február 5-én a Zeneakadémián. Az előadás remek alkalmat adhat a két mű összehasonlítására, amelyeket témáján túl több más tényező is összeköt. Oláh András

Orfeusz Eurüdiké iránt érzett, az alvilággal is dacoló olthatatlan szerelmének története napjainkig foglalkoztatja a zeneszerzőket, de különösen inspirálóan hatott a barokk korszakában. Monteverdi 1607-ben bemutatott alkotásától Bertoni 1776-ban közönség elé került munkájáig az antik történetnek több mint harminc változata ismert. Christoph Willibald Gluck első reformoperájaként is számon tartott, *Orfeusz és Eurüdiké* című, máig legismertebb művét 1762-ben mutatták be Mária Terézia bécsi udvarában, amely újításaival korszakos változásokat indított el a műfajban. Leegyszerűsítette az itáliai barokk operák kiüresedett, merev formavilágát, a zenét a szöveg illusztrálására, a belső lelki folyamatok kifejezésére és figurái jellemzésére is használta, de a muzika a történet elbeszélésében is fontos szerepet kapott. Gluck darabja nagy hatással volt a német operairodalomra. Tematikája, amelyben a hősnek érzelmeit leplezve kell célt érnie az alvilágban, Mozart *A varázsfuvola*, Beethoven *Fidelio* és Wagner *A Rajna kincse* című művében is tetten érhető, de a Ring-tetralógia szerzőjének Gesamtkunstwerk ideálját is erősen inspirálták a barokk szerző elképzelései.

A fent említett újítások elterjedéséhez azonban idő kellett, így hidegen hagyták az itáliai Ferdinando Bertont is, amikor 1776-ban jó barátja, a kasztrált énekes, Gaetano Guadagni számára megírta a maga *Orfeuszát*. A velencei Teatro San Benedetto értő közönsége körében nem kis felháborodást váltott ki az ősbemutató, hiszen Bertoni nem csupán Ranieri de' Calzabigi eredetileg Gluck operájához írt librettóját emelte át művébe, de több zenei részlet között is hasonlóság fedezhető fel. Ezek közül is kiemelkednek az Orfeusz és a fúriák

találkozásánál hallható, vagy a hős Elysiumba érkezésekor megszólaló ütemek. Bertoni bevallottan Gluck nyitott kottája előtt komponált, és bár valóban több motívumot is kölcsönzött a német zeneszerzőtől, saját jogon is korának egyik elismert komponistája volt. (Az Orfeuszról különösen Eurüdiké áriáját és a címszereplővel közös duettjét szokták méltatni a zenetudósok.) Ezzel együtt Bertoni az opera seria hagyományaihoz jobban igazodó darabot írt, így az kevésbé kidolgozott és terjedelmében nagyjából negyven perccel rövidebb, mint Gluck eredeti alkotása.

A Zeneakadémia Solti György Kamaratermében februárban debütáló két egyfelvonásost idén is a Színház- és

Filmművészeti Egyetem két fiatal növendéke viszi színre. Lázár Helga és Szenteczki Zita is Csató Kata és Csizmadia Tibor színház- és bábszínházi rendező osztályának negyedéves hallgatói, akik a zenével, a zenés színpaddal kapcsolatos ismereteiket többek közt Tallér Zsófia zeneszerző és Anger Ferenc rendező, az Operaház művészeti igazgatójának óráin sajátították el.

A két egyfelvonásos két eltérő koncepció mentén, mégis hasonló kérdéskört, a lezárás, az elengedés problematikáját járja körbe, így szentelve figyelmet a mitikus történet ritkábban kihangsúlyozott, női aspektusának is. Szenteczki Zita Gluck-operarendezését erősen inspirálta Caroline Ann Duffy kortárs skót költő *Eurüdiké* című verse, amelyben a címszereplő már menekülne a kapcsolatból. Ezt a momentumot Orfeusz – nárcizmusából fakadóan – képtelen feldolgozni, így a halálból visszatérő asszony szándékosan provokálja ki, hogy a szerelmes férfi ránézzen. Az Orfeusz és Eurüdiké különböző helyszínek, így a hős belső kálváriájának különböző stációjává válnak, ahol a halál a szakítással egyenértékű. A párt ebben a produkcióban két fiatal énekes, Daragó Zoltán és Molnár Ágnes alakítja, akiknek Ámor szerepében Rácz Rita lesz méltó partnerük.

Bertoni Orfeuszában Lázár Helga már egy, az élettől búcsúzó, demens férfit állít a történet középpontjába, akinél a föld, az Elysium, a Pokol és annak kapuja, valamint a szikla ifjúkora különböző korszakait és ezek elengedését szimbolizálja. Az előadás címszerepét a rendkívül széles repertoárral rendelkező Várhelyi Éva énekli, mellette Eurüdikét az ugyancsak sokoldalú Wierdl Eszter, a Hümenné átformált Ámort pedig a méltán népszerű Kertesi Ingrid alakítja. ○

○ CSÓSZ MÁTÉ JELMEZTERVEI – ORFEUSZ ÉS EURÜDIKÉ

Nők – férfiak, feketén – fehéren

Január végén a Magyar Nemzeti Balett két újabb Kylián-darabot mutat be, jelentősen bővítve ezzel repertoárja kortárs egyfelvonásosokból álló részét. A *Falling Angels* a nők, a *Sarabande* pedig a férfiak életének titkos zugaiba enged betekintést – Kylián szemszögéből. *Gara Márk*

1997-ben jelent meg az üzletek polcain a *Black and White* címet viselő DVD, amelyen Jiří Kylián darabjait adta elő akkori együttese, a Holland Táncszínház. Unikumnak s egyben tánc történeti eseménynek számított, amikor hozzájutottunk a koronghoz és ámulva néztük, hogy a cseh–holland koreográfus honnan hová jutott el kompozícióinak sorában. Az 1947-es születésű Kylián a vasfüggöny mögött felnőve lett a modern balett ikonikus alakja, bár helyénvalóbb lenne a modern balett helyett a kortárs tánc fogalmát használni. Kylián balett-tanulmányok után nyert felvételt a nálunk is ismert alkotó, John Cranko – az *Anyegin* koreográfusa – stuttgarti együttesébe és kísérleti műhelyébe, ahol lehetősége nyílt koreográfiai elképzeléseinek megvalósítására. Hamarosan azonban ezek a keretek és a balett nyelve kevésnek bizonyult a cseh alkotó számára,

így átvette és saját képére formálta a Holland Táncszínházat (NDT), amelyet 1975-től 1999-ig vezetett. Ebből az időből a vendégjátékok alkalmával több opusszal is találkozhatott a hazai közönség, az Operaház balettegüttese pedig két művet tűzhetett műsorára az 1980-as évtizedben: a balettet parodizáló, egyfelvonásos *D-dúr szimfóniát* és a *Felhők* című lírai kettőst. Sajnos mára mindkettő lekerült a repertoárról, s a koreográfus csak nagyon ritkán engedti előadni ezeket a korai alkotásokat.

A *Black and White* DVD-ről először a *Hat tánc* érkezett meg az Operaház nézőihez 2001-ben. Ezt néhány év múlva ismét láthattuk, és immár a *Petite mort*-ral egy estbe szerkesztve került színre. Solymosi Tamás balettigazgató kezdetől fogva szeretett volna egy teljes Kylián-estet, azonban az összes darab egyszerre

történő megszerzésére nem volt lehetőség, így maradt a hosszabb út. Mindazonáltal talán szerencse is, hogy így alakult, ugyanis a nézőknek volt idejük hozzászokni a mester stílusához, koreográfiáihoz. A könnyed, vidám hangot megütő *Hat tánc* maga az önfelelt bolondozás, a *Petite mort* pedig Mozart csodálatos zongoramuzsikáira készült lírai, szinte emelkedett vallomás a férfi–női kapcsolat dimenzióiról.

A most bemutatásra kerülő két újabb táncjáték közelebb esik Kylián mai alkotásaihoz, mint a régiekhez. Mondhatni, hídát képez a jelen és az 1990-ig keletkezett művek között. A *Falling Angels* kizárólag női együttesre készült munka, amelyben elsősorban az a vonal folytatódik, amelyet a *Stamping Ground* (Döngölt föld) nyitott a koreográfus. Ebben az utóbb említett

Premier

B

darabban egészen Ausztráliáig ment az alkotó ihletért, és helyben tanulmányozta az őslakosok mozgását. Az aborigik korábban lenézett táncait látva Kylián elképedve fedezte fel azt a komplex és sokrétű táncanyagot, amely többek között a poliritmia használatán át a test tökéletes izolálásáig – a testrészek egymástól független mozgásáig – terjedt. Az 1983-ban megszületett Stamping Groundban klasszikus értelemben vett zene nélkül, csak ritmusokra, egy-egy csapásra, a test által keltett zörejekre készült el a koreográfia, s ezt az utat követi a Falling Angels is. Hogy miért kapta a mű ezt, azaz az *Elbukó angyalok* címet? Ebben a darabban Kylián a nők lelkébe szeretett volna belesni, így a nőiség kérdését próbálta megfejteni, de ne gondoljuk azt, hogy bármiféle egzaktul megfogalmazott magyarázatot kapunk a koreográfustól. Kylián 1989-es műve egy asszociatív alkotás, amelynek számos olvasata lehetséges. Vannak, akik a női élet lényegeként a gyermekvállalást látják benne, míg mások a női testben gyökerező frusztrációkat vélik felfedezni.

A Sarabande jól párba állítható a Falling Angelsszel, hiszen ha az utóbbi egy női darab, akkor a Sarabande a férfi párja. A Hat táncból ismert fekete, barokk kosztümök alól előtűnő hat férfi mintha a szemünk előtt születne meg. A kiáltásokból komponált zenére, majd Bach *d-moll hegedű partitúrája* számos jelenetben mutatkoznak meg a férfilet rétegei. Láthatjuk a nyers erőt, a félelmet, az agressziót, a sebezhetőséget és az önkorlátozást. Nyilván szubjektív meglátás, de Kylián jobban tudja, hogy mi lakik egy férfi lelkében, ezért a koreográfia is erőteljesebb.

Nem véletlenül nevezik az eddig említett műveket a fekete-fehér korszak darabjainak, ugyanis e táncalkotások látványvilága legalább annyira jellemző Kyliánra, mint az általa használt, teremtett táncnyelv. Az alulvilágított színpadon a koreográfus világítással hoz létre tereket – leginkább négyzeteket –, amelyek szinte egyedüli díszletként vannak jelen és egyben a művészek társai. Ehhez a minimalista felfogáshoz kifogástalanul illeszkedik a rugalmas drapériák használata, amely

jól ábrázolja a tudatalatti mélységeit, a szürrealitás territóriumát. Amint Fuchs Lívia írja a fekete-fehér korszak darabjairól: „csupa olyan táncáradat, amelyben a koreográfiai textus a legfontosabb. Az előadók szimultán vagy egymást követő kettőseinek, szólóinak vagy trióinak kiapadhatatlan fantáziáról tanúskodó sora, a tempók és a mozdulatok kontrasztja, a hol sűrűsödő, hol széttartó struktúra [...] maga a tiszta mozdulat, amely kívül marad a verbális közegén.”

Noha Kylián mindkét darabja elmúlt már huszonöt éves, cseppet sem vesztek erejükből. Megtekintésük kiváló alkalmat ad arra, hogy a konzervatívabb nézők megismerkedjenek a kortárs tánc két remek alkotásával és feltáruljon előttünk a mába vezető út. Nagyon fontos azonban, hogy ne úgy akarjuk megfejteni ezeket a műveket, mint a cselekményes darabokat, mert ezek mozdulatról mozdulatra történő dekódolása lehetetlen. Inkább hagyjuk, hogy elragadjon bennünket a felfedezés kíváncsisága, hogy hassanak ránk Kylián nagyszerű táncos víziói létünk titkairól! o

ORIGO

KÖTVE-FÜZVE FIGARO KUNSZT EGYFELVONÁS QUART KONCERT PROGRAMAJÁNLÓ FESZTIVÁL TÁNC

ORIGO KULTÚRA
WWW.ORIGO.HU/KULTURA

Régi műsordarab, új igények

○ Fotó: Fabio Lovino

A Bohémélet 2.0-val egy olyan előadás érkezik az Erkel Színházba, amely a nemzetközi operavilágban komoly visszhangot keltett. A produkció rendezőjét, Damiano Michielettót Európa egyik legizgalmasabb és legkeresettebb fiatal operarendezőjeként tartják számon, naptára 2020-ig tele van.
Papp Tímea

E

Biztosan sokan felkapták a fejüket, amikor az Operaház műsorát böngészték, és azt látták: *Bohémélet 2.0*, ráadásul az Erkel Színházban. De hát ott az Operában a megkerülhetetlen, egyik oldalról kárhóztatott, másik oldalról érinthetetlennek tartott Nádasy-rendezés! – hozhatják fel a bemutató ellenérveként. Ókovács Szilveszter ennek kapcsán így fogalmazott: „Nincs az az operairodalmi remekmű, amelynek jót tenne, ha nyolc évtizeden át csak egyféle olvasatban kerül a nézők elé. Ma is rendkívül esztétikus Nádasy Kálmán és Oláh Gusztáv 1937-es előadása, és kivételt teszünk azzal, hogy marad,

főhajtásnak szánjuk az elődök munkája előtt, és egyben kiindulópontnak is a saját feladatainkhoz. Ugyanis a *Bohémélet* élő üzenetű darab, amelyet Budapest közönségének igenis joga végre más interpretációban is látni, amely közel húzza magához a partitúrát – erre az Erkel Színházban lesz mód, és jövőre az Operakaland közönsége is megismerkedhet majd a művel, ez lesz az első olasz nyelvű előadás a nagy diáksorozatban.”

Az „újrátöltött” Puccini-operát jegyző Damiano Michieletto Velencében irodalmat, ezt követően Milánóban, az

egyik legnagyobb hagyományú színházi iskolában rendezést tanult. A Wexfordi Operafesztiválon tette le névjegyét 2003-ban Jaromír Weinberger cseh-amerikai komponista *Švanda dudák* (A dudás Svanda) című művének színrevitelével, amelyet az *Irish Times* napilap az év operaprodukciójának választott. Szülővárosának operaházán, a La Fenicén kívül rendezett többek között a milánói Scalában, Bolognában, Firenzében, Nápolyban, Torinóban, Barcelonában, Madridban, Valenciában, Párizsban, Koppenhágában, Lipcsében, Zürichben, a bécsi Theater an der Wienben több alkalommal,

○ PAOLO FANTIN
DÍSZLET- ÉS CARLA
TETI JELMEZTERVEI

a nagy fesztiválok közül több alkalommal Salzburgban és a pesarói Rossini Fesztiválon. A Covent Gardenben az előző évadban debütált a *Tell Vilmos*, ahová már idén visszatért a *Paraszt-becsülettel* és a *Bajazzókkal*. Sokszínű repertoárján olyan alapművek szerepelnek, mint a három Mozart–Da Ponte-opera, az *Alcina*, *Az álarcosbál*, a *Falstaff*, a *Hamupipőke*, az *Idomeneo*, *A kéjenc útja*, a *Lohengrin*, a *Szerelmi bájjal*, a *Triptichon*, de otthonosan mozog kortárs szerzők, Ramón Carnicer, Michael Daugherty, Nino Rota, Stefano Pavesi és Marco Tutino világában; több rendezése DVD-n is elérhető. Olyan művészekkel dolgozott, mint Antonio Pappano, Daniele Gatti, Zubin Mehta, Cecilia Bartoli, Anna Netrebko, Piotr Beczala vagy Eva-Maria Westbroek.

Más műfajokba is sikerrel kirándul, a milánói Piccolo Teatróban a *Revizort* és a *Koldusoperát* az ő rendezésében láthatták. Írországon kívül Dániában és Ausztriában is díjazták munkáit.

Nem különösebben érdeklik a konvenciók: absztrakt térben, egy földből kifordított gyökerű fa elé helyezte a Tell Vilmos történetét, a *Così fan tutte* egy szvingerhotelben játszódott, a *Pillangókisasszonyban* egyszerre kapott szerepet motívumként a szexturizmus és a Hello Kitty figurája, Mimi

pedig Amy Winehouse-ra hasonlított. Azt mondja, képzeletének semmi sem szab határt, egyaránt inspirálja a klasszikus és a popkultúra. Arról, hogy provokatívnak tartják, így fogalmazott: „Nincsenek stratégiám, nem alkalmazkodom. Nem provokálni akarok, hanem kíváncsi vagyok. A kíváncsiság a színház része, a gyereket is az érdekli, mi van a leeresztett függöny mögött.” Mottója szerint soha nem adja fel, tetoválásának megfelelően – Keep the Dream Alive, azaz tartsd életben az álmot – igazi álmodozó, ám eközben nem akarja elfelejteni, hogy nyitott és figyelmes maradjon a világra.

Ahogy az interjúban Damiano Michieletto saját sebezhetőségét felvállalja, úgy mutatja meg az emberi lélek törékenységét az operák karakterein keresztül. Nincs ez másképp abban a Bohéméletben sem, amelyet 2012-ben vitt színre Salzburgban, majd a produkciót játszották Sanghajban is.

Ez a díszlet, jelmez és koncepció érkezik februárban Budapestre, hogy kiváló magyar operaénekesek alakításában mi is meggyőződjünk az olasz rendező eredetiségéről, és arról, hogy számára a felszabadult játékoság és a tragikum, a fesztelen nevetés és a bánat könnyei együtt alkotják az élet teljességét. Nem csupán a hatalmas párizsi utca- és metróterkép elé helyezett apró házak miatt látszik egészen más perspektívából a történet, és nem csupán a karácsonyi bevásárlás örületét követő kihalt, szinte átokföldje városi táj ellentétére épít

○ PAOLO FANTIN DÍSZLET- ÉS
CARLA TETI JELMEZTERVEI

a rendező, hanem nagyon pontosan megindokolja, hogyan és miért válik Mimi a körülmények áldozatává.

A 21. századi milió ellenére alapvetően tradicionális felfogású előadás visszhangja pozitív volt, a kritikusok dicsérték a grandiózus látványt, és azt, ahogy a rendező a történetet megszabadította mindenféle szentimentalizmustól. Mivel az Opera főigazgatója egykor szintén kritikusként tevékenykedett, citáljuk elő azt, amit erről az előadásról írt: „A rendezés egységesen erős: ezer ötlet színesíti még a legnehezebbet, a Momus-képet is, a nagy karácsonyi konzumőrület ugyanazt a kavalkádot kelti, mint a

párizsi kávéházak Puccini-látomása anno. A legfestőibb a harmadik felvonás, sose hittem volna, hogy egy felgyűrt aszfaltú párizsi autópálya-lehajtó és a helyi Üvegtrigris-büfé megindító helyszíne lehet Mimi szembesülésének a halállal – és mégis.”

Csoda-e hát, hogy itt láthatjuk Budapestten ezt a Bohéméletet? Ókovács Szilveszter választását így indokolta: „Damiano Michieletto salzburgi rendezése évekkal ezelőtt lenyűgözött. Vártam, újránéztem, hogy biztos legyen abban, nem a sztárszereposztás ejtett-e rabul, de nem. Revelatív előadásra számítottam, amely a más színpadméret és a technológiai különbségek miatt verzió lesz, nem szolgál másolat. Az alkotók megértették, hogy különleges közegbe érkeznek produkciójukkal: olyan helyre, ahol az operaműveltség magas fokú, a Bohémélet rengetegszer ment és megy ma is, mindenki kívülről fújja – csak épp sosem látta másképp. Ez aztán a kihívás!” ○

○ ÖKÓVÁCS SZILVESZTER, SÓLYMOSI TAMÁS, PINCHAS STEINBERG | Fotó: Nagy Attila

„Aztán jött Steinberg, és kinyitott egy új ajtót”

A zenész, akinek dirigenssé kellett válnia, már Magyarországon is szinte otthon érzi magát. Kedvesen, humorral és szórakoztatón beszél, de ha valóban szakmáról van szó, akkor nincs pardon.

Becze Szilvia

– Valaha hegedűművész volt. Miért döntött mégis a karmesteri pálya mellett?

– Ezt a hivatást nem én választottam, az választott engem. És ezt most nagyon komolyan mondom. Gyakorlatilag véletlen volt az egész. Már ha véletlennek nevezhetünk két esetet is. Az első idején Chicagóban voltam koncertmester. A *Don Giovanni*-n dolgoztunk, Ferdinand Leitner volt a karmester, aki fellépés előtt azt mondta nekem, nem érzi magát túl jól, de nem gondolt semmi komolyra, és elkezdődött az előadás is. Később láttam, hogy valóban baj van, mert egészen sárga lett az arca, és minden egyre lassabb és még lassabb lett. Hirtelen rám nézett és a szemével jelezte: gyere! Azonnal letettem a hegedűmet és a karmesteri pulpitushoz léptem, ő

pedig a kezembe adta a pálcáját, és leült egy székre. Drámai volt az egész, mert vezényelni kezdtem egy operát, amit addig csak hegedültem, ráadásul bal kézzel a karmestert támogattam, aki egyre csak gyengült, és a következő pillanatban összeesett. Két ember jött, hogy kivigyék, én pedig ott maradtam, és tévéközvetítésben vezényeltem életemben először a *Don Giovanni*-t, ráadásul olyan világsztárokkal, mint Alfredo Kraus vagy Tito Gobbi.

Később meglátogattam Leitnert a kórházban, aki azt mondta: „Szerintem meg kellene fontolnod azt, hogy váltasz, és valóban karmester leszel. Tudod, nagyon rosszul voltam, de még így is hallottam, mi történik az előadáson. Hidd el, hogy el kell ezen gondolkodnod!”

○ Fotó: Herman Péter

A másik eset egy évvel később történt, Christoph von Dohnányival, szintén Chicagóban. A *Rózsalovagot* vezényeltem, és mivel csak az utolsó próbákra jött San Franciscó-i elfoglaltsága miatt, én készítettem elő az előadást. Ő addig ide-oda utazgatott. November vége, december eleje lehetett, és Chicagóban rémes hóviharak dúltak, így aztán kimaradtak a repülőjáratok is. Amikor beértem az Operába, már várt a menedzser azzal a kérdéssel, hogy el tudom-e vezényelni aznap a *Rózsalovagot*, mert ha nem, akkor bizony haza kell küldeni a közönséget. Én még fiatal voltam, és nemigen éreztem a feladat súlyát, megvontam a vállam és közöltem, persze, akármit elvezényelek. Tudja (*magyarázza nevetve*), ez pontosan olyan volt, mintha megkérdezték volna tőlem, elutazom-e még aznap este a Holdra. Hát, persze! Miért is ne...

○ Fotó: Nagy Attila

Ám az igazi csoda ezután következett, mert meghívást kaptam magától Herbert von Karajantól, hogy legyek az asszisztense. A szezon közepén bementem a menedzsmenethez, és kértem, bontsuk fel a szerződésemet, mert ez életem lehetősége. Egy nappal karácsony előtt érkeztem Berlinbe, és öt éven át dolgozhattam a maestróval, illetve játszhattam a Berlini

○ Fotó: Herman Péter

○ Fotó: Nagy Attila

Fotó: Nagy Attila

Filharmonikusoknál is. Vagyis egyszerre voltam zenész és karmestertanonc. Így indult a karrierem.

– Azóta pedig szó szerint az egész világon dirigál. Vagyis nagyon élesen látja a változásokat is. Vannak-e még zenekari tradíciók? Hogyan hat a globalizáció a zenére?

– Most rátapintott a lényegre. A globalizáció egy katasztrófa. Mindaz, ami régen egyéni, jellegzetes, különleges volt – odalett. Ami ma van, azt én úgy nevezem: a zene „mcdonaldizációja”. Az a plusz, amitől különleges lett egy-egy együttes, ma már nem létezik. Tragikus! A magam lehetőségeivel persze próbálok tenni ellene, de olyan ez, mint Don Quijote harca a szélmalomokkal.

– Ha mégis megpróbálja, mit tehet? Hogyan lehet vendégkarmesterként néhány nap alatt csodát tenni?

– Én soha sehova nem megyek koncepció nélkül. Mindig pontosan tudom, mit akarok hallani. De még ez sem elég, mert miután megvan a hangideál, azt is meg kell terveznem, hogyan hozzam ki mindezt a zenészekből. A zenekarok, amelyekkel dolgozom, kivétel nélkül jók, vagyis nekem kell több magyarázatot, motivációt, inspirációt adnom, hogy a jó

még jobb és egyéni legyen. Ráadásul minden zenei műfaj, korszak másféle hangzást igényel. Mozart szimfóniáin nem lehet ugyanazokkal az instrukciókkal dolgozni, mint Brahmséin.

– Mi a teendő akkor, ha jól ismert, klasszikus zenei „slágereket” kell vezényelni? Január 18-i programja Budapesten ilyen művekből állt. Mindenáron újat kell mutatni vagy a „kevesebb több” elvet érdemes követni?

– Emeljük ki a mindenki által ismert az *Egy kiállítás képeit*. Ezek kis, zenei miniatűrök, minden tétel egy-egy festményt jelenít meg, amelyek karaktert, mondanivalót kell, hogy kapjanak a zenében. Számomra nem a darab népszerűsége fontos, hanem a színek, amelyeket meg akarok mutatni. Amikor a clevelandi zenekarhoz hívtak, akik már ezerszer játszották a művet, a zenészek utólag így nyilatkoztak: „úgy hittük, ismerjük a darabot. Aztán jött Steinberg, és teljesen új ajtót nyitott ki számunkra”.

– Ez valóban így van, de hogyan csinálja? Hogyan dolgozott a Budapesti Filharmóniai Társaság Zenekarával?

– Januárban játszottuk együtt először a darabot, de bizakodó voltam, mert

eddig minden munka nagyon jól zajlott. Szerintem egy zenekar és vezető karmestere között olyan kapcsolat van, amit leginkább a házassághoz lehet hasonlítani, ahol az elején még minden gyönyörű, mesés, tökéletes, aztán lassan megismerjük egymást. Így van ez egy orkeszterrel is. Az elején óriási lendülettel vetjük bele magunkat a feladatokba, aztán – bár a svung nem kell, hogy elmúljon – mégis jön a valóság, egyre inkább látom, hol vannak a gyenge pontok, mit kell javítani, min kell sokat dolgozni. Az eddigi tapasztalataim nagyon pozitívak, a zenekar egyre jobb és jobb, de kell valaki, aki ott van, irányít, vezet és olykor kinyit egy másik ajtót.

– Ez a 2016-os év első lapszáma. Mit kíván az új évre önmagának és a világnak?

– Önmagamnak azt, hogy egészséges maradjak. Anélkül semmire sem lennék képes. A világnak? Egyetlen, nagy jelentőségű szót: béke. Bár nincs világháború, de a Föld minden pontján vannak összecsapások. Ez az emberiség tragédiája, hogy nem tudunk nyugodtan egymás mellett élni, folyton harcolni akarunk. Békét szeretnék, csak ezt mondhatom... ○

BUDAPEST PHILHARMONIC ORCHESTRA
A BUDAPESTI FILHARMÓNIAI TÁRSASÁG

ZENEKARA

Fotó: Májra, Huszti István

Hangversenyek az Operában

A Budapesti Filharmóniai Társaság Zenekarának – az Opera együttesének koncertjei

2016. február 22., 19:30

KURTÁG90

Enescu ▶ II. román rapszódia
Kurtág ▶concertante.... op. 42
Dvořák ▶ IX. szimfónia (Az új világból)

Vezényel ▶ Lawrence Foster
Közreműködik ▶ Hiromi Kikuchi – hegedű,
Ken Hakii – brácsa

2016. március 14., 19:30

Barber ▶ First Essay for Orchestra, op. 12
Gershwin ▶ F-dúr zongoraverseny
Schumann ▶ II. szimfónia

Vezényel ▶ John Fiore
Közreműködik ▶ Peter Jablonski – zongora

 PERA
MAGYAR ÁLLAMI OPERAHÁZ
HUNGARIAN STATE OPERA

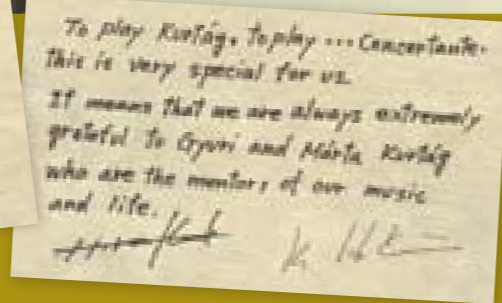
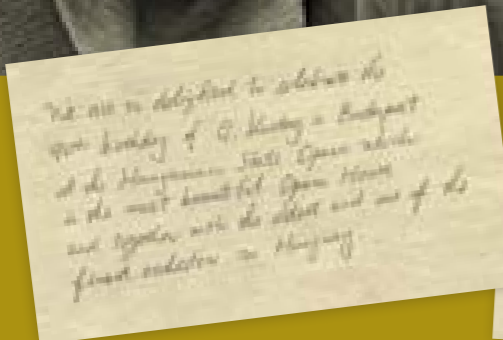
www.opera.hu | www.facebook.com/Operahaz

○ Fotó: BMC (Husztai István)

Kilencvenéves a legnagyobb magyar zeneszerző, aki a világklasszisok között is előkelő helyen áll. Neve egyet jelent a zenével, az igényességgel, a lelkiismerettel. S az életmű nemcsak szerzeményeiből áll, hanem azokból a végtelen kamarazene-órákból is, amelyek a tanítványok és kíváncsiskodók lelkében élnek tovább. Február 22-én az ő tiszteletére rendeznek hangversenyt az Operaházban. Várkonyi Benedek

Kurtági univerzum

„Boldogok vagyunk, hogy Kurtág György 90. születésnapját Budapesten, a Magyar Állami Operaházban, a világ egyik leg-szebb operaházában ünnepelhetjük a leg-regebbi és legkiválóbb magyar zenekarral. Kurtágot játszani, a ...concertantét...

előadni nagyon különleges számunkra. Hálásak vagyunk Kurtág Gyurinak és Mártának, akik életünk és zenei munkásságunk mentorai.”

Hiromi Kikuchi, Ken Hakii

Kurtág György kilenc évtizede szinte állandó zenében telt, és ma is ugyanolyan elszántsággal írja műveit, ahogyan mindig is tette. Szórakozását – a tanítást – otthagya a munkájáért, a komponálásért, igaz, mindkettő egyformán hozzátartozik ehhez az élethez. Soha nem volt könnyű útja.

Hosszú évtizedeken át járta be nagy próbáit: a kényszerű csönd megpróbáltatását, a megszólalás sürgető erejét, s a kísérletek zsákutcáit is. Ez az út csöndből és hallgatásból áll. Eredményei nem a számszámra föltörő művek, szimfóniák, nagy formák, hanem a lassan-lassan érkező miniatűrök, érlelt, csiszolt darabok. Csodálkozunk, milyen kevés mű áll előttünk, és mindez csaknem hét évtized munkája. Csodálkozunk a művek számát látva, ugyanakkor természetességgel fogadjuk azt a végtelenül finom és leszűrt muzsikát, amelyet ezek az évtizedek eddig adtak.

Szándéka mindig tiszta volt, önmaga előtt is feddhetetlen, mert nem művészetet akart csinálni, hanem zenét. Abból az anyagból építette föl művét,

amelyből maga is épül: zenéből. Nincs megoldása és nincs titka, amelyet föltörhetünk; a mélyére nézhetünk, elemezhetjük a rendszerét, az értők meg is találják titkos szálait, amelyekből minden remekmű és igazi alkotás szövedéke összeáll. Ám akárhogy nagyítjuk föl atomjait, előttünk mégis csak tömör anyag van: a kurtági zene. Ez a különös, hangzó birodalom a kortársi élet része, amely korszerűségébe, újdonságába bezárja a múltat is.

Sok mindennek az idő ad értéket és a kurtági zenéhez tényleg az időnek van talán a legnagyobb köze: abban, amelyben lejátszódik, a percekben mért idő, amely a darabnak adatott. Ezekbe a percekben, sőt másodpercekben összpontosul a végtelen anyag, amelynek tömörségéből kinyílnak a nagy terek. A weberni sűrűséghez szokták hasonlítani, ha egyáltalán szükség van erre. Kurtág mintha egyszerre sietne és pillanatokba zárná be az órákat, ugyanakkor azt sugallja, hogy az örökkévalóságban él. Addig csiszolja, gyúrja, finomítja anyagát, amíg az nem lesz belőle, amit szigorúsága elfogad, amire már ő is azt mondhatja: íme, a zene. Évek alatt készülő másodpercek. Az alkotás percei pedig az álló idő. Akkor nincs sietség, a külső élet gyorsasága lefékeződik, így keresi a hangokat éveken át, így talál meg egy-egy dallamot, egyetlen színt, amely az ő kezében zene lesz, amelyet lelkiismerete is befogad.

Mi vezérli ezt az embert a végtelenség-re? Arra a lehetetlenségre, hogy a tökéletest vegye célba minden pillanatban? Ha erről kérdezzük őt, átléphetetlen akadály áll előttünk; mintha csak titkát féltené, nem enged kérdezni, távol tart magától minden hivatásos kíváncsiskodót.

○ KEN HAKII

Sokáig tényleg a nagy formát kereste. Próbálkozott már azzal, hogy kisebb darabokat egymás mellé tett, de így nem azt a formát kapta, amire vágyott. Az „ihlet” sokszor cserben hagyta, tétlenségre kényszerítette. S ha valami jó kerül a papírra, örül neki. „Ezek olyan jó pillanatok, amikor okosabbak leszünk, mint amilyenek valójában vagyunk – ezt gondolja az alkotásról. – De aközben is történik valami, ha nem írok, amikor nem születik darab. Ez a várakozás is hozzátartozik a műhöz.”

Aki akár csak szemlélőként is részt vett már azokon az órákon, amelyeken a kamarazenélés örvényeibe vezetett el, megtapasztalhatta, hogy tanításával nemcsak tudást ad át, hanem érzést, élményt és látást is; olyan látást, amelylyel másképp hallhatjuk és másképp csinálhatjuk a zenét. Amikor még tanított, egy Brahms-szonáta néhány ütemének megformálása nála egy egész óráig tartott. A végtelenben járt ilyenkor, az időn kívül létezett. Zeneakadémiai órái szép lassan átalakultak; nemcsak növendékei okultak belőlük, hanem odasereglettek az érdeklődők is, akik hírül vették, hogy Kurtág-óra lesz. Mert ezeken varázslat történt. Ahogy a zenéjében is. Sokan idegennek, „modernnek” érzik a műveit. Pedig csak oda kell figyelni rájuk – ahogyan minden hangjára és minden szavára. Halk ez a hang, de nagy. ○

○ HIROMI KIKUCHI

Szerepek Szvétek-módra

Szvétek László az elmúlt évad végén, júniusban vehette át a Székely Mihály-emlékplakettet. Hihetetlen, hogy immár több mint húsz éve operaházi tag, művészi pályafutását a kezdetektől a nagy „hangtársak”, a hazai és külföldi basszuspéldaképek is alakították.

Pallós Tamás

Fotó: Emmer László

– Az elmúlt bő két évtizedre visszagondolva kinek az alakja ugrik be elsőként?

– Igazi jó barátomé, Gregor Józsefé, akiről a basszistabarátság is eszembe jut. Halála előtt nem sokkal az általam szervezett Ócsai Zenei Napokon énekelt utoljára. Már nagyon beteg volt, autót sem tudott vezetni, de azt a fellépést még elvállalta. Másnap, hétfőn bement az Operába és minden előadását lemondta. Nagyon tudom tisztelni azokat a kollégáimat, akik tényleg tiszteletreméltók. Akarva-akaratlanul is sokat tanultam tőlük. Tudatosan készülve erre a pályára, többek között Nyesztyerenko budapesti vendégjátékának hatására, már fiatalon megvoltak a példaképeim. Később megadtattam, hogy személyesen találkozhattam velük, majd partnerük is lehettem a színpadon; sőt nem egy esetben életre szóló barátságok kötődtek. Soha nem csalódtam bennük, minthogy azokban a világnagyságokban sem, akiket korábban csak bakelitlemezekről ismertem.

○ A WALKÜR – SZVÉTEK LÁSZLÓ (WOTAN), NÉMETH JUDIT (BRÜNNHILDE) | Fotó: Éder Vera

– Az utóbbi időben szerepkört váltott. A komikus karakterek közelebb állnak az egyéniségéhez?

– Sok éven át elsősorban súlyos, drámai szövegeket énekelt, többek között Wagner-operákban, amelyek nehezek voltak ugyan, de nagyon szerettem őket. A szívem mélyén azonban mindig is vidám fickó voltam (még ha ez annyira nem is látszik rajtam), ezért a különböző koncertfelkérésekre is mindig „buffóáriákat” vittem. A néhány éve regnáló, új operaházi vezetés tudta, hogy szeretek ilyesmiket

énekelni, és talán úgy vélték, hogy nem is csinálom rosszul, így „feltettek erre a sínre”. Én pedig tényleg fickándo-zom ezekben a szerepekben.

– Káel Csaba az Opera Gördülő Opera programja keretében rendezte meg azt a Don Pasquale-előadást, amely januárban beköltözik az Erkel Színházba. De nem először fog találkozni a Donizetti-vígopera címszerepével.

– A régi, Nádasdy Kálmán-féle rendezésben már énekeltam a címszerepet olaszul. Mint „alapító tag” benne lettem volna Káel Csaba „utazó” Don Pasquale-jában is, de mivel Budapesten eredeti nyelven ment a darab, vidéken pedig magyarul kellett volna énekelnem, akkor nem tudtam vállalni a felkérést. De ami késik, nem múlik, és most nagyon lelkesedem az új, modernebb Don Pasquale-rendezésért is. Más eszközökkel kell élni benne, de nagyon tetszik ez a megközelítésmód is, humorban itt sincs hiány! Elárulom, hogy anno, amikor az idős agglégény szövegét tanultam, Gregor József összes fellelhető felvételét megnéztem-meghallgattam, és bevallom, hogy ami tetszett, azt el is loptam tőle. Mostanában azonban nem nagyon hallgatok lemezeket; ötven felé közeledve már nem szeretném, ha befolyásolnának. Azt hiszem,

○ RIGOLETTO, 2005 – SPARAFUCILE | Fotó: Rézsa Zsuzsanna

○ A TENOR, 2014 – HICKETIER | Fotó: Csíbi Szilvia

Portré

○ PARÁZSFUVOLÁCSKA, 2014 – SARASTRO |
Fotó: Rákossy Péter

○ AARABELLA, 2012 – WIEDEMANN BERNADETT (ADELAIDE),
SZVÉTEK LÁSZLÓ (GRÓF LAMORAL) | Fotó: Csillag Pál

most már vállalhatóan meg tudok oldani egy szerepet „Szvéték-módra” is.

– Mégis mitől jó egy vígopera? A műfaj remekművei közel sem csak „felhőtlen bohóckodások”...

– A Don Pasquale esetében sem a zene humoros, hanem a történet. Önmagában nem elég ez a csodálatos, vibráló muzsika; nekünk, előadóknak hozzá kell adnunk a magunk részét. Fontosnak tartom, hogy a humor nem lehet izléstelen. A magamutogató poénkodás számomra szegényes és unalmas. A Szerelmi bájital Dulcimarája vagy Don Pasquale nem idióta figurák, utóbbiban például sok szomorúság is feszül. Ha úgy vesszük, ez a bánat a vidám közegben még nagyobb súlyú, mint Verdi drámai operáiban. Nagyon összetett karakter. Eljátszva szinte pengeélen kell táncolni, ha nem a könnyű sikert keressük. Egy közös fellépés után Markos Györggyel, a humor műfajának egyik híres alakjával vacsoráztam, aki azt mondta: „azt szeretem benned, Lacikám, hogy nagyon izlése és finom a humorod. Hidd el, hogy ez a közönségre legalább úgy hat, mint az enyém.” Igazán megtisztelve éreztem

magam, és úgy gondolom, hogy ezzel a megjegyzésével megfogalmazta az ars poeticámat is.

– Munka közben, a színházban jól viseli a váratlan helyzeteket? Legendák szólnak a színpadok mögötti viccelődésekről.

– Alapvetően azért befelé forduló ember vagyok, kicsit néha talán mufurc is, depresszióra hajló. Szeretem a viccet, de a váratlan, zavaró helyzeteket nem tudom könnyen venni vagy lazán kezelni. Ha belépek a színpadra és megpillantom a nézőket, minden más elfelejtek. Szeretem a fegyelmet, a kolégáimtól is elvárom a kellő komolyságot. A humor nem mehet a zeneiség rovására, úgy is fogalmazhatnék, hogy a zeneietlenség kiborít.

– Felesége Gál Erika mezzoszoprán. Otthon beszédtema a hivatásuk?

– Hála Istennek elég sok feladatunk van, így amikor otthon vagyunk, igyekszünk azt a kevés időt a két gyönyörű kisfiunkkal eltölteni. Az éneklés leginkább akkor kerül elő, amikor a gyerekek érdeklődnek felőle. Erikéval azért négy-szemközt sok mindent átbeszélünk.

Abszolút tiszteletben tartjuk egymás törekvéseit és tekintettel vagyunk a másikra. Mindketten tudjuk, mit jelent ez a műfaj, hogyan „működik”. A munkával kapcsolatos látásmódunk nem feltétlenül egyezik, de a legfőbb célunk, hogy minél jobban teljesítsünk, azonos. ○

○ HUNYADI LÁSZLÓ, 2012 – CILLEI ULRIK | Fotó: Csillag Pál

www.fidelio.hu

fidelio

Ha komolyan szórakozik...

○ LEÁNYVÁRI GYÖRGY, SZIRTES TAMÁS | Fotó: Nagy Attila

Célegyenesben a Billy Elliot-válogatás

Már az ég felé emelték azt a startpisztolyt, amelynek eldördülése a próbafolyamat kezdetét jelzi. Legalább három szereposztással, az ország legnevesebb színészeivel és legtehetségesebb gyerekszínészeivel indul majd útjára a világhírű musical, a *Billy Elliot*. Szirtes Tamás rendezővel beszélgettünk a mögöttünk álló tizenkét hónapról.

Braun Anna

Közel egy éve, 2015 februárjában jelentette be a Magyar Állami Operaház, hogy repertoárjára tűzi a *Billy Elliot – a Musical* című darabot, amelyet 2005-ben mutattak be. A tehetséges, de szegény sorba – és egy, a balett-tánc ellen ágáló családba – született kislány történetét akkora örömmel fogadta a közönség, hogy a darab azóta is folyamatosan műsoron van az Egyesült Királyságban. A mű hazai rendezője és az Opera csapata abban bízik, e musical népszerűsége itthon is szárnyal majd, hosszabb távon pedig nemcsak az Erkel Színháznak lesz majd emblemikus produkciója, hanem a kicsik kedvét is meghozza a tánc műfajához.

– Rengeteg válogatáson, hosszú-hosszú meghallgatásokon és betanításokon vannak már túl, pedig még jóval az előadás első próbája előtt vagyunk. Mindig ilyen hosszán tartó és alapos a felkészülés?

– Tavaly márciusban kezdtük el a gyerekek kiválasztását, akkor sokszor el is mondtam, hogy nagyon összetett ez a vállalkozás, mert nem elég, ha a főszereplő helyes és kedves, de az elfogadhatónál sokkal jobban kell tudnia énekelni, táncolni, és a prózában sem veszt el. A gyerekek októberben már úgy jöttek, hogy előtte hónapokig tréningezték őket, most, januárban, amikor végleges döntést hozunk, már mögöttük van egy intenzív féléves képzés. (A Madách Musical Táncművészeti Iskola a gyermekszereplők felkészítésében közreműködő partner. – A szerk.). Külön feladat volt tehát megtalálni a két kislányt, Billyt és Michaelt, és persze a felnőtteket, akiknek szintén mindhárom területen nagyon magas szinten kell teljesíteniük.

○ TOLDY MÁRIA | Fotó: Rákossy Péter

○ RUJSZ EDIT, SOLYMOSI TAMÁS, SZIRTES TAMÁS | Fotó: Nagy Attila

○ KÖTELES GÉZA, SZANYI DÓRA, DÁVID ANDREA, SILLÓ ISTVÁN, SOÓS EMÉSE, SZIRTES TAMÁS | Fotó: Rákossy Péter

○ SOLYMOSI TAMÁS, SZIRTES TAMÁS | Fotó: Nagy Attila

○ SILLÓ ISTVÁN, WARNUS ZSUZSANNA | Fotó: Rákossy Péter

– Ez azt jelenti, hogy eddig senki nem felelt meg?

– Nem is erről van szó, hanem inkább arról, hogy az elmúlt egy évben mindenki rengeteget változott, alakult. Nyolc-tíz éves fiúkról van szó, van, aki akkor mutált, mások pedig most kezdenek. Nem pusztán azt kell figyelniük, hogy éppen akkor, amikor a casting zajlik, milyen teljesítményt nyújtanak, azt is látnunk kell, hogy egy-másfél év múlva hova jutnak majd el. Ezért kell érzékelniük a folyamatot, ezért kell több gyereket is kiválasztanunk. Ókovács Szilveszter főigazgató hármas szereposztásban gondolkodik, de ahhoz, hogy a darab biztonságosan megálljon a lábán, hét-nyolc fiatalt be kell tanítanunk.

Fotó: Pályi Zsófia

Fotó: Rákossy Péter

– Körvonalazódik, hogy a kiválasztottak közül ki lesz inkább Billy és ki Michael?

– Február közepéig semmit sem mondhatok arról, ki milyen szerepet kap, de annyit elárulok, hogy vannak olyan gyerekek, akiknél egészen egyértelmű, hogy melyik karakter áll hozzájuk közel, és vannak néhányan, akiknek érdemes mindkét figurával foglalkozniuk.

– A darab többi szereplőjével akár már el is indulhatna a próbafolyamat. Őket hogyan választották ki?

– Meghívásos casting során. Volt, akit a személyes nexus miatt telefonon, volt, akit levélben kerestünk meg. Egy-egy

Fotó: Pályi Zsófia

Fotó: Rákossy Péter

szerepre nyolc-tíz színészt, színésznőt hívtunk meg, közülük választottuk ki azokat, akik majd játszanak. Esetükben persze annyival könnyebb volt a választás, hogy a változásuk, átalakulásuk valószínűleg nem lesz olyan radikális a következő évben, mint a gyerekéké. Elég is volt egy kör, ami után meg is született a döntés.

– Az ország legismertebb művészeit hívták meg. Miért volt szükség egyáltalán meghallgatásra?

– Ismert színészekről van szó persze, jellemzően mindahányan Budapesten élünk, nem messze egymástól, mégis napi tudásunk arról, most éppen milyenek ők, ahogy arról sem, hogyan áll nekik a darab, hogyan működnek énekelve-táncolva. Nem a tehetségük volt a kérdés, hanem az alkalmasságuk,

Fotó: Rákossy Péter

amit másképp nem próbálhattunk volna ki. Mindenki megkapta azt a részletet, azt a koreográfiát, azt a dalt, amit egyébként is elő kell majd adnia, és megnéztük, mire jutottak.

– Az ő neveik is titkosak?

– Egyelőre igen. De már nem kell sokáig várni!

– Mindenki elfogadta a felkérést?

– Természetesen. A Magyar Állami Operaház produkciójában részt venni

Fotó: Pályi Zsófia

Fotó: Rákossy Péter

nagy érdem, nagyon vonzó dolog. A színész pedig szerencsére általában olyan ember, aki szereti magát kipróbálni újabb és újabb szerepekben.

– A bemutatóig Önre milyen feladatok várnak még?

– Áprilisban lesz *A nyomorultak* premierje a Madách Színházban, amely produkció már megjárta Szegedet, úgyhogy tapasztalatból mondom, hogy nagy, de nem szokatlan feladat. Egy hihetetlenül tehetséges fiatalemberé, Solti Ádámé az egyik főszerep, aki már a *József és a színes szélesvásznú álomkabátban* is remekelt. Érdemes rá odafigyelni, csakúgy, mint a januárban publikussá váló Billy Elliot-stáblistára. Kövessék figyelemmel az eseményeket, jöjjenek el a júliusi bemutatóra az Erkel Színházba, és meglátják, jól döntöttünk-e! ○

Fotó: Rákossy Péter

Egy jeles nap jelentősége

Kétszeresen is szimbolikus nap január 22-e. A kézirat tanúsága szerint ekkor fejezte be 1823-ban Kölcsey Ferenc *Himnuszunk* kéziratát, s éppen egy muzsikusként, Fasang Árpád zongoraművész javaslatára lett a sorsfordító, rendszerváltó évben, 1989-ben e nap a Magyar Kultúra Napja. Az Opera alig néhány éve csatlakozott az országos esemény megünnepléséhez, ám azóta igyekszik minden alkalommal valami egyedi programmal gazdagítani a színes kínálatot.

Karczag Márton

Az elmúlt években az Operaház főlépcsőházában Ybl Miklós márványszobra mellé egy vitrinbe korábban be nem mutatott kulturális kincseket állítottunk ki, különleges meglepetésként azoknak, akik a Magyar Kultúra Napján a dalszínházban járnak. Volt, hogy Erkel *Himnuszának* kéziratmásolata mellett a komponista relikviáiból válogattunk, s olyan is, amikor magyar zeneszerzők a Budapesti Filharmóniai Társaság Zenekarának dedikált, a nagyközönség számára eddig láthatatlan

kottáit mutattunk be. Idén Sergio Failoni az Operaház Emléktárában őrzött fotóiból és kottáiból válogattunk a kolléganőmmel, Wellmann Nórával, aki a december 18-ától január végéig a Vörös Szalonban látható *Failoni 125* kiállítás kurátora is. Nagyon tanulságos végignézni azokat a zongorakivonatokat, illetve partitúrákat, amelyek valamilyen úton-módon az Operaházban maradtak vagy visszakerültek a gyűjteménybe. Vannak közöttük szinte teljesen érintetlenek, amelyekben alig van egy-egy bejegyzés, de akad olyan is, például az Kodály által dedikált *Székely fonó*, amelyből Failonin kívül senki sem igazodhatott ki, hiszen a sűrűn telejegyzetelt lapok alól alig látszik ki a nyomtatott kottakép. Ugyancsak a Kottaarchívum őrzi azt a legendás *Tannhäuser*-zongorakivonatot, amelybe a maestro a számára fontos helyeket állatrajzokkal jelölte meg.

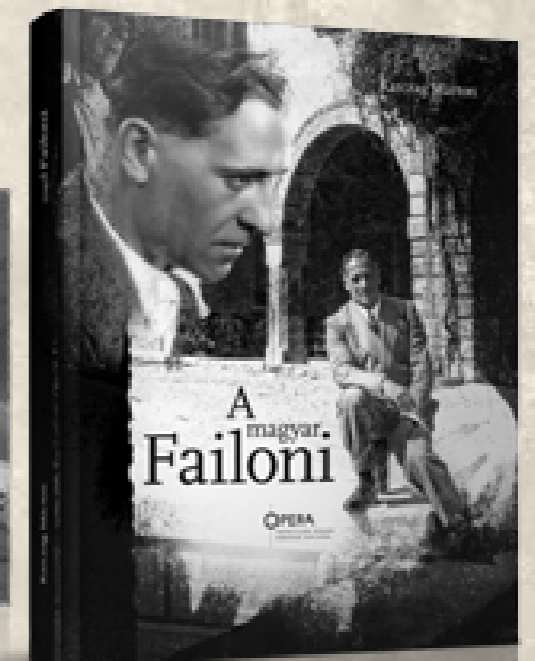
Az 1948-ban Budapesten elhunyt olasz karmester egyéb tekintetben is főszerephez jut január 22-én, ugyanis ezen a napon fog napvilágot látni *A magyar Failoni* című könyv. A kötet megjelenésének dátuma nem véletlen, hiszen a dirigens életműve hidat képezett az olasz és a magyar kultúra között. Verona szülőtte volt, pályafutása Olaszországban indult, de két évtizedes pesti működése szinte önálló korszakot alkot az Operaház százharminc éves történetében. Kultúrtörténeti jelentősége azonban nemcsak számos olasz (és német) opera budapesti betanításában rejlik, a magyar kultúra nagyköveteként szülőföldjén is tevékenykedett, ő mutatta be a Székely fonót a milánói Scalában. A gazdag és jórészt korábban publikálatlan fotóanyaggal ellátott könyv a *Fricsay 100* kötethez hasonlóan az Opera Shopban kapható.

A könyvön kívül reményeink szerint egy CD-ritkaság is kiadásra kerül. *A kékszakkalú herceg vára* előadás-történetének egyik – talán a – legfontosabb felújítása 1936. október 29-én zajlott. A rendező Nádasy Kálmán, a tervező Oláh Gusztáv, a karmester Sergio Failoni, a szólisták Székely Mihály és Némethy Ella voltak. A felújítást a rádió is közvetítette, ahonnan Babits Mihály felesége, Török Sophie a saját lemezvágójával rögzítette az előadást. A felvétel – az egyetlen teljes opera a második világháború előtti időkből – ránk maradt. Minősége természetesen nem vetekedhet a stúdiófelvételekével, de annál többet mesél a rég letűnt nagyságok művészetéről!

Ugyan – szintén a hagyományokhoz híven – Ókovács Szilveszter főigazgató úr már január 1-jén az első 2016-ban

Budapesten született babának átadja az *Útravaló 2016* DVD-t, de a kiadvány hivatalos bemutatója a Magyar Kultúra Napján lesz. A sorozat negyedik tagja ismét egy DVD lesz, a *Parázsfuvolácska* előadás után ezúttal a 2015 tavaszán, az Erkel Színházban bemutatott kortárs, magyar gyermekopera, Tallér Zsófia *Leánder és Lenszirom* című alkotása lesz látható az MTVA felvételéről.

Természetesen a színházba járók sem maradnak előadások nélkül a Magyar Kultúra Napján: az Operaházban a Shakespeare-év tiszteletére felrészített örökifjú Seregi-balett, a *Rómeó és Júlia* lesz látható, az Erkel Színházban pedig a *Turandot* Kovalik Balázs nem kevésbé közkedvelt rendezésében. ○

A rejtély

ÓKOVÁCS SZILVESZTER, EDITA GRUBEROVA | Fotó: Nagy Attila

LAMMERMOORI LUCIA – DARIO SCHMUNCK, EDITA GRUBEROVA, ANDRIJ JURKEVICS | Fotó: Nagy Attila

EDITA GRUBEROVA, ÓKOVÁCS SZILVESZTER | Fotó: Nagy Attila

LAMMERMOORI LUCIA – DARIO SCHMUNCK, EDITA GRUBEROVA | Fotó: Nagy Attila

Becézték száz-, írtak róla ezerféleképpen, lehetett olvasni interjút, hallgatni felvételeit, gyűjteni lemezeit, ámulni, amikor honi színpadra lépett, de a titok mégsem vált megfeythetővé. Pedig Edita Gruberová életműve nyitott könyv. Filip Viktória

Az operadiva pályáíve minden zene-rajongó számára ismert, különösen annak fényében, hogy az elmúlt időszakban rendszeres vendége volt a budapesti színpadoknak és pódiumoknak. Az utóbbi hat év alatt négyszer jött hozzánk énekelni úgy, hogy közben természetesen nem hanyagolta el a német, az osztrák és a japán dalszínházakat sem. Hogy ez a nekünk magyaroknak szóló kitüntető figyelem a művészember nosztalgiaja az aranyló gyermekévek íránt vagy ügyes szervezői manőver, esetleg tudatos orientáció, ami koncertéletünk emelkedő színvonalát jelzi, nem tudhatjuk. Annyi bizonyos, hogy – ahogy azt ő maga az *Opera Magazin* egy korábbi Beköszöntőjében is megfogalmazta – mindig szívesen érkezik ebbe a „csodaszép fővárosba” és örömmel fogadta a Magyar Állami Operaház meghívását arra

a Fricsay100 Minifesztiválra is, amely során a „gyönyörűen felújított Erkel Színházban” a *Lammermoori Lucia* címszerepét énekelte 2014-ben – talán utoljára, de annál nagyobb sikerrel. A kritikák „örületes koloratúrák”-ról, „vokálisan is csaknem régi fényében tündöklő”, „pályájuk fénykorában lévő szopránokat túlszárnyaló” énekesről írtak, akinek ha csak az örülesi jelenetben nyújtott alakítására lettünk volna kíváncsiak – Bóka Gábor véleménye szerint –, „már megérte volna elmenni. Mondják, a nagy pillanatokért kell színházba és koncertre járni. Gruberová ezen az estén mindent egy lapra tett fel, és győzött: nagyjelenetében megragadta és megállította a pillanatot.” Saját bevallása szerint maga a művésznő is szívébe zárta ennek az előadásnak az emlékét és a „mindig lelkes magyar közönséget”, jólesett neki

„a hatalmas ováció és a szeretet”, ami körülvette őt.

Így nemcsak a szép emlékeket őrzi, hanem naptárjába újabb bejegyzést is tett, ezért hát január végén ismét eljön a pillanat, amikor újabb kísérletet tehetünk arra, hogy közelebb kerüljünk a Gruberová-jelenség megfeytéséhez. Ezúttal azonban egy egészen különleges műfaj által: a múlt században még virágkorát élő, de mára elhervadni látzó, a hangversenyfajták legintimebbjének tartott dalest során, ahol részben gyökereire, részben pedig az Operaház múltjára reflektáló műsorral lép az Ybl-palota színpadára. Merész, Gruberovához valóban illő vállalkozás ez, hiszen a nézőtéri bársonyszékek ma már nem biztos, hogy olyan hívogatóak, ha „csupán” egy szál hang és egyetlen hangszer kettőséről van szó. (Emlékezzünk

csak egy nem is olyan régi példára, amikor az egyik legkiválóbb és szintén a világ legnagyobb színpadain edzett szopránunk egy társművészeti szílat is beleszótt az Erkel Színházban rendezett önálló estje szövetébe.)

Edita zongorista partnere a szlovák születésű Peter Valentovic lesz, akinek karmesteri tevékenysége is egyre inkább kibontakozóban van. Tanulmányai egy részét Párizsban, az Eötvös Péter asszisztenseként is dolgozó Nagy Zsoltnál végezte, Gruberovával pedig 2013-ban már dolgozott együtt, amikor a Theater an der Wienben az énekesnő gálaestjét vezényelte. Ezen a bécsi hangversenyen egyébként azoknak a Donizetti-királynőknek a szólamából kaphatott ízelítőt a hallgatóság, mely szerepek a muzsikus immár több mint negyven éve tartó pályáján jelentős

mérföldkövet jelentenek. *Stuart Mária*, *Boleyn Anna* és a *Roberto Devereux* Erzsébet királynéja ugyanis Gruberová-nak köszönhetik, hogy több történelmi por nem tapad alakjukra, fűrdözhetnek az operaszínpad csillogásában.

Ahogy teszi ezt Gruberová is, aki máig tartó sikerének összetevőit egyszerűen látja: rengeteg munka, szerencse, évtizedes színpadi tapasztalat és persze jó tanárok kellene, akik nem rontják, hanem óvják és csiszolják a hangi adottságokat. A jó fizikai kondíció sem elhanyagolható – állította korábban –, „mivel a test rendszeres karbantartása a hangra is hatással van”. De vajon hogyan kell ezt elképzelnünk? Fut, mint Miklósa Erika a kristálytisza levegőjű Bakonyban, vagy biciklizik, mint Cecília Bartoli a dimbes-dombos Rómában? Maradjon ez az ő titka. ○

HiSTORY
AVELAGTÖRTÉNELMI MAGAZIN

A MÚLT IDÉN IS
IZGALMAS LESZ!

Előfizetés:
www.kossuth.hu

MÁR 4 ÉVE MAGYARORSZÁGON
a világ kedvenc
GASZTROMAGAZINJA

goodfood

Már bizonyított. • www.avilagkonyha.hu

Vissza a jövőbe

© KISS TIVADAR | Fotó: Nagy Attila

Barokk idő- és holdutazás, különös, galaktikus pláza-díszletek, autentikus helyszín. Haydn *Élet a Holdon* című vígoperájának novemberi előadásai a Gödöllői Királyi Kastély Barokk Színházában igazi kuriózumnak számítotak.

© KISS ANDRÁS | Fotó: Nagy Attila

© KISS ANDRÁS, KISS TIVADAR | Fotó: Nagy Attila

© KISS ANDRÁS, UJVÁRY GERGELY | Fotó: Nagy Attila

„Bármily sokszor is jártam az elmúlt időszakban Gödöllőn, előadást sajnos még egyszer sem volt módomban látni a helyszínen; a barokk színpadtechnika rekonstrukciója eddig csupán mint kiállítási tárgy létezett a számomra, de nem szolgált eleven színházi tapasztalattal. Hála a Magyar Állami Operaház új és új játszóhelyeket meghódító műsorpolitikájának, végre ez a helyzet is megváltozott.

Ha az olvasó rosszallja, hogy az előadás értékelésekor elsőként a helyszínválasztás erőnyeit taglalom, úgy sietek leszögezni: mindezt nem pusztán személyes okokból teszem – a kész produkciót látva ugyanis az a benyomásom alakult ki, mintha ezáltal nem a darabhoz és az azzal kapcsolatos

vízióhoz kerestek volna játszóhelyet, hanem éppen ellenkezőleg: a gödöllői kastélyhoz kerestek volna megfelelő operát. Ebből adódóan Toronykőy Attila rendezése nem a darab aktuális újjáértelmezését tűzte ki célul, hanem a szövegíró, Carlo Goldoni teremtette helyzet- és jellemkomikum minél alaposabb kiaknázásával próbálkozott – sikerrel. Juhász Katalin díszletei a történetet meghagyják eredeti rokokó környezetében, csupán az elképzelt holdbéli világ látványát közelítik a mához, méghozzá egy 21. századi áruház vagy bevásárlóközpont színes műanyag labdákkal és csúszdával ellátott gyermekmegőrzőjéhez. (...)

Mint az eddigiekből kiviláglik, a színpadra állítás legfőbb erénye – miként Toronykőy általam ismert korábbi rendezéseiben, úgy ezúttal is – a karakterek alapos elemzése, a situációk pontos értelmezése és ebből fakadóan a színészvezetés sok hazai produkcióból hiányzó gazdagsága. Voltaképpen semmi különös nincs abban, amit látunk – csak éppen olyan szakmai

© DARAGÓ ZOLTÁN, HARIS NADIN, UJVÁRY GERGELY, ZAVAROS ESZTER, KISS TIVADAR, KISS ANDRÁS, DUCZA NÓRA | Fotó: Nagy Attila

© ZAVAROS ESZTER, DUCZA NÓRA | Fotó: Nagy Attila

mennyire színpadra termett figura: az a típus, aki eszközök nélkül is jelen van, s akire épp ezért biztonsággal lehet építeni. Buonafede-alakításából elsősorban egy teljes jellemrajzzal fölerő tekintetere fogunk emlékezni. Daragó Zoltán Ernestója a *Leánder és Lensziromban* hallott nagyszerű teljesítmény után újra felhívja a figyelmet a kiváló kontratenor érzékeny zeneiségére. A három női szereplő: Zavaros Eszter (Flaminia), Ducza Nóra (Clarice) és Haris Nadin (Lisetta) hangilag és színészilag egyaránt pontosan hozták a típusosságon túl nem mutató, ám e keretek között nagy fantáziával megkomponált szerepeiket. Ujváry Gergely Ceccóként nem csupán felszabadult játékkészségére, de ígéretes hangtartalékaira is felhívta a figyelmet.

© HARIS NADIN, UJVÁRY GERGELY, ZAVAROS ESZTER, KISS ANDRÁS, DARAGÓ ZOLTÁN, KISS TIVADAR, DUCZA NÓRA | Fotó: Nagy Attila

színpadon valósítja meg a darab elsőleges olvasatát, amelyre a hazai operaélet anomáliáit ismerve egyáltalán nem lehet legyinteni. (...)

Mennyire elevenek az alakítások! A közreműködők tehetségén és a színészvezetés már említett erényein túl ez alighanem annak is köszönhető, hogy a darab ezúttal magyarul, Csákovics Lajos új fordításában hangzott el. Csákovics szövege nem pusztán prozódiai szempontból kiváló, de hol elegáns, hol groteszk szellemessége szerencsésen kerüli az idétlen, olcsó poénkodást; az átültetés minősége és a hatás közvetlensége összességében fontos érvek a magyar nyelvű operajátszás gyakorlata mellett.

A legkiemelkedőbb énekes-színészi teljesítményt Kiss Tivadar Eccliticójától kaptuk, aki egyszerre tudta érzéketleníteni a szélhámos csillagász kópéságát és veszedelmességét. Öröm, hogy Kiss András egyre-másra kapja az új szerepeket, hiszen minduntalan kiderül,

A Magyar Állami Operaház Zenekarának kamaraméretű együttese felkészülten és stílusosan játszott Bartal László vezényletével, akinek egyik legjobb produkciójaként jegyezhetjük föl e Haydn-interpretációt.”

(Bóka Gábor, *Opera-Világ*)

© KISS ANDRÁS | Fotó: Nagy Attila

Visszatekintő

Karácsonyi mese, ha valóra válik

Nagy (fenyő)fába vágta a fejszéjét Solymosi Tamás balettigazgató, amikor az Operaház egyik évtizedes sikerprodukciónak öltöztette új díszbe. A Csajkovszkij örökzöld zenéjére, Wayne Eaglinggel közösen készített koreográfia és a nagy elődök munkájára reflektáló vizuális keret láthatóan ragyogóan sikerült.

○ MAGYAR NEMZETI BALETT – HÓPELYHEK | Fotó: Nagy Attila

„Akkor, amikor egyre nehezebb megmutatni a felnövekvő generációnak, hogy milyen is az igazi karácsony, egy hetvenéves tradíciót újított meg az Operaház. Úgy porolták le az évtizedek alatt milliókat megérintő Csajkovszkij-mesebalettet, hogy egyszermind emléket is állítottak annak a sok-sok előadásnak, amelyen egy egész ország ismerte meg ezt a szép,

nemes és polgári hagyományt, a karácsony környéki A diótörő-előadást. Ennél szebb gesztust aligha tehettek volna: az új Diótörő a régi minden értékét hordozza, és valóban korosztálytól függetlenül mindenkit képes megszólítani. Azt is, aki a régi koreográfián nevelkedett, és azt is, aki csak most ismerkedik ezzel a szép hagyománnyal.

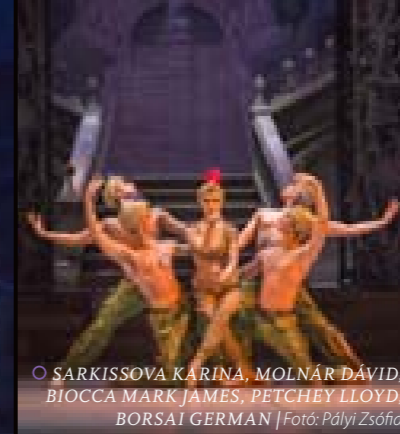

○ FÜLÖP ANNA | Fotó: Pályi Zsófia

○ Fotó: Nagy Attila

○ TANYKPAYEVA ALIYA, LEBLANC GERGELY | Fotó: Nagy Attila

○ SARKISSOVA KÁRINA, MOLNÁR DÁVID, BIOCCA MARK JAMES, PETCHEY LLOYD, BORSAI GERMAN | Fotó: Pályi Zsófia

Wayne Eagling és Solymosi Tamás koreográfiája új, korszerű és kellően fényes, ugyanakkor egyfajta főhajtás a legendásnak is mondható Vaszilij Vajnonen- és Oláh Gusztáv-féle alkotás előtt. Utóbbi élete legnagyobb »kiállításának« tekintette A diótörő díszleteit, amelyre a mostani produkcióhoz készített Vavrinecz Beáta-féle díszletek folyamatosan reflektálnak is, Rományi Nóra jelmezei klasszikusak, szépek, időtállóak. A diótörő tehát kellően szép keretet kapott ahhoz, hogy azt megtöltsék tartalommal, akár a jó bejglitész. A Magyar Nemzeti Balett pedig hálás feladatként gyönyörű, klasszikus koreográfiákat táncolhat el a táncművészet minden szépségét felsorakoztatva.

○ MELNIK TATIANA, TIMOFEEV DMITRY, SZIGETI GÁBOR | Fotó: Pályi Zsófia

A premier főszereplő párosa, Tanykpayeva Aliya és Leblanc Gergely különleges tehetségű táncos, a későbbiekben azonban többen kapnak majd lehetőséget szólószerepekre a darabban, és maga ez a kezdeményezés is a karácsony üzenetéhez méltó. Ki kell emelni a zenekart is, akik már nyilván megszámlálhatatlanul sokadszorra játsszák a művet, most Hámori Máté vezényletével azonban mintha őket is leporolták volna: az új rendezés szokatlan fényárba emelte az egész előadást."

(Kiss Eszter Veronika, Mno.hu)

○ KIM MINJUNG, OLÁH ZOLTÁN | Fotó: Nagy Attila

○ KERÉNYI MIKLÓS DÁVID | Fotó: Nagy Attila

Visszatekintő

„Hatvanöt évnek kellett eltelnie ahhoz, hogy a klasszikussá nemesedett, némiképp múzeumivá merevedett, porosan ódonná vált, 1950-ben bemutatott, Vaszilij Vajnonen–Oláh Gusztáv-féle verziót, amit már a nagyszülői korbá érkezettek is bőven láthattak, lecseréljék. (...) És most itt egy új variáció, Wayne Eagling és Solymosi Tamás koreográfusi intenciói szerint. Érződik azért, hogy a régi produkció leszármazottja, de fiatal, energiákkal teli, hosszú távon életképes.

○ MAGYAR NEMZETI BALETT – RÓZSAKERINGŐ | Fotó: Pályi Zsófia

NÉZŐI VÉLEMÉNYEK

„Minden darab más és más élményt ad, csak meg kell találni benne a csodát. Nekem ez a mű felejthetetlen marad az összes régi és új feldolgozásával együtt.”
(Szalai Marcsi)

„A diótörő a világ legcsodálatosabb karácsonyi meséje. Csajkovszkij zsenialitása folyton ámulatba ejt. Igaz, ehhez a hatalmas tehetséggel és tudással rendelkező balettegyüttes és a zenekar előadása is hozzájárul.”
(Wolfgang Günter Donkó-Dejte)

„Örülünk a frissítésnek, mert az újítás nagyon látványossá és szórakoztatóvá teszi a művet, ami így valóban mesésnek ígérkezik – a szó minden értelmében.”
(Lukács Andrea)

○ CARULLA LEON, JESSICA, TARAVILLO CARLOS | Fotó: Nagy Attila

„Kaptunk valami csodálatosat a kisfiammal vasárnap délelőtt – A diótörőt.”
(Szekeres Ilona)

„Bravó, bravó, bravó! Tisztelt Ókovács Főigazgató Úr! Az új csoda megszületett az Operaház színpadán az új Diótörővel! Kitűnő balett-táncosok, impozánsan megújult díszletek, fantasztiikus koreográfia! A tomboló sikerben vitathatatlanul főszerepe van Solymosi Tamás balettigazgatónak és a jelmeztervező Rományi Nórának. Művészi teljesítményükről csak szuperlatívuszokban lehet beszélni, ezért úgy gondolom, hogy mindketten megérdemelnének egy-egy magas állami kitüntetést (Rományi Nóra tehetségét nem véletlenül hasonlítják sokan a néhai Vágó Nellyéhez). A sikerben Önnek mint az Opera első számú, avatott vezetőjének nyilván oroszánrésze van. Szívből gratulállok mindannyiuknak, köszönöm ezt a varázslatos estét!”
(Pálffy Zsolt)

○ TANYKPAYEVA ALIYA, LEBLANC GERGELY | Fotó: Nagy Attila

○ CSERTA JÓZSEF | Fotó: Nagy Attila

Bámuljuk, hogy a két főszereplő, az ebben a felfogásban a Diótörőt és a Herceget egyaránt alakító Oláh Zoltán és színpadi párja, Kim Minjung mennyire valóban szépek, fiatalok, energikusan és jól táncolnak. (...) A tánckar hősiésen állja a sarat, parádés ösztáncok vannak, a Hópelyhek tánca tényleg mesésen ígéz, a Rózsakeringő pedig ábrándozásra készítően andalító. Mindehhez fülünkbe kúszi, árad Héja Domonkos vezényletével a zene. Rományi Nóra jelmezei lenyűgözőek, eleganciára, bájra, kecsességre készítetik a szereplőket, vagy humorosan groteszkek. Az Oláh Gusztáv nyomán Vavrinecz Beáta által tervezett díszletek a meghitt otthon, a cukorpalota pompázatos, de mégsem giccses szépsége, a barlangbelső vagy legfőképpen a havas tájban hívogatóan világító családi ház, igencsak emlékezetes. Festői élőképek sorát látjuk a produkcióban, ami roppant vállalás. És minden hiányossága ellenére, elődjéhez méltóan, több évtizedes sikerre számíthat.”
(Bóta Gábor, Népszava)

○ PAPP ZSUZSANNA, APÁTI BENCE | Fotó: Nagy Attila

○ TANYKPAYEVA ALIYA | Fotó: Nagy Attila

„A hópelyhek tánca kifejezetten jól sikerült, érezni azt a csillogó zsúfoltságot, ahogy az égi áldás zuhog, szikrázik, sziszeg.”
(Fáy Miklós, Figyelő)

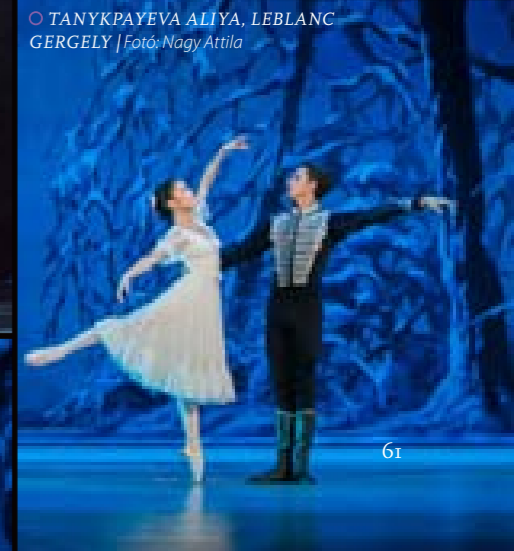
○ STAROSTINA KRISTINA, VARGA JUDIT | Fotó: Pályi Zsófia

○ BALABAN CRISTINA, MORVAI KRISTÓF, MYASNIKOV BORIS | Fotó: Nagy Attila

○ FELMÉRY LILI, BALÁZSI GERGŐ | Fotó: Pályi Zsófia

○ MITILINEOU CLEO, KÁLMÁN PÉTER, SZERÉKOVÁN JÁNOS, FARKASRÉTI MÁRIA, WIEDEMANN BERNADETT, BUSA TAMÁS, KISS ANDRÁS, SZÜLE TAMÁS | Fotó: Nagy Attila

Hárman párban operában

○ MITILINEOU CLEO, KÁLMÁN PÉTER, FARKASRÉTI MÁRIA, WIEDEMANN BERNADETT | Fotó: Nagy Attila

Csaknem tíz éve nem látott, kedves ismerősökkel találkozhatott a közönség a tavalyi év utolsó bemutatóján az Erkel Színházban. Puccini *Triptico*nja a premieren együtt, majd a *Gianni Schicchi* hol *A köpennyel*, hol az *Angelica nővérrel* párosítva szólalt meg, új és új aspektusait felvázolva életnek, halálnak.

„Az Angelica nővér – Puccini kedvence a három közül – Szűz Mária történetének és a Purgatórium motívumának allúziója egyben. (...) Komlósi Ildikó és Létay Kiss Gabriella kontrasztos megjelenésük miatt is alkalmasak a szerepre, az előbbi kimért, hideg *femme fatale*, az utóbbi tiszta és törekeny *sponsa Christi* – kettősük zenei és drámai hatásában különösen erős. Dolcina humoros szerepében Budai-Langermann Mónika nyújtott üdítő alakítást, de Dobi-Kiss Veronika és Farkasréti Mária is említést érdemelnek mint főnővérek. (...) A tragédiák után feloldozást jelentett a könnyed *Gianni Schicchi*, mely nem nélkülözte a humort és a szellemességet. Kesselyák Gergely és az Operaház zenekara magas színvonalon zenélték egész este, a partitúra megannyi szépségét és áhíthatát maradéktalanul visszaadva, a záró egyfelvonásban még markánsabb jelenlétre tettek szert szellemes, vibráló megszólalásuk folytán. (...)

○ MITILINEOU CLEO, WIEDEMANN BERNAFÓDETT, FARKASRÉTI MÁRIA | Fotó: Nagy Attila

○ SAFÁR ORSOLYA, BALCZÓ PÉTER | Fotó: Rákossy Péter

○ Fotó: Nagy Attila

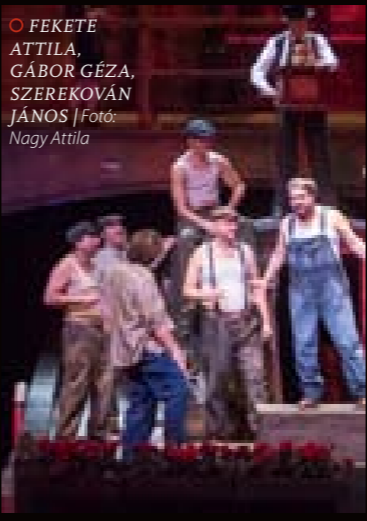
Sáfár Orsolya ártatlan bájjal és fület gyönyörködtetően énekelte az *O mio bambino carót*, és talán nem is fogadta kellően zajos ünneplés. De a Gianni Schicchi nem az egyéniségekről szól, hanem az együttjátszásról: Szüle Tamás, Wiedemann Bernadett és Mitilineou Cleo (a lista nem teljes) mindannyian elsőrangú mulattatókká léptek elő. Kálmán Péter egyenesen remekel a címszerepben, hangja átütő és erőfeszítés nélkül dominál. A függöny legördülte előtt pedig nem ártall tapsot kérni a közönségtől, mert tudja, szemeseknek és füleseknél áll a világ, de még az alvilág is.”
(Csabai Máté, *Fidelio.hu*)

○ SZERÉKOVÁN JÁNOS, SZÜLE TAMÁS | Fotó: Nagy Attila

○ FEKETE ATTILA, GÁBOR GÉZA, SZERÉKOVÁN JÁNOS | Fotó: Nagy Attila

○ SÜMEGI ESZTER, FEKETE ATTILA | Fotó: Nagy Attila

„A kilencvenes években két széria is futott a *Triptico*n operáiból, talán még azt is mondhatjuk, hogy egyik-másik darab színpadképe tetszetősebb volt a mostaninál, de mindkét sorozatban nagyon eltérő látványvilágot képviselő produkciók kerültek egy estén színpadra. Ez a probléma mindig is nyugtalanított, most fokozott kíváncsisággal és az előzetes látványtervek ismeretében ültem be a nézőtérre a premier estéjén. Meg kell mondjam: a látvány várakozáson felül meggyőzött. (...) Az énekkar, a gyermekkar kimagasló teljesítményt nyújtott, akárcsak a Kesselyák Gergely vezényelte zenekar. Különösen *A köpeny* esetében figyeltem fel számomra eddig ismeretlen, új árnyalatokra. A köpeny sötét tónusú tragikumát, az Angelica nővér misztikusba hajló révületét és a Gianni Schicchi pazar zenei humorát, sziporkáit egyaránt sikerült kibontakoztatnia, megszólaltatnia a zenekari hangzásban. Mindhárom opera jelentős sikert aratott külön-külön is, többszöri függöny előtti tapssal, végül az est valamennyi közreműködője együtt örülhetett a közönség ovációjának.”
(Fülöp Károly, *Opera-Világ*)

○ SÜMEGI ESZTER, SZEMERÉDY KÁROLY | Fotó: Nagy Attila

○ Fotó: Pályi Zsófia

„Puccini partitúrái amúgy rendezői példányként is értelmezhetők, csak tudni kell olvasni hozzájuk. Anger most tudott, a köpenyben különösen. (...) Anger, úgy éreztem, ezúttal pontosan és intenzíven próbált, kitűnően vezette énekeseit, a fő- és mellékszereplőket egyaránt, akik valamennyien nagyszerűen tettek eleget feladatuknak. Itt és most a színpadi részt éreztem kidolgozottabbnak, Zöldy Z Gergely szemnek nagyon kellemes, illúziókeltő díszleteiben, a Schicchiben pompás jelmezekben. (...) Szemerédy Károly nagy meglepetés! Először láttam, hallottam, nem tudtam róla semmit, de a nagy magyar férfienekiségben fel kellett kapnom rá a fejem. Egy hang, amely minden regiszterben kiegyenlített, természetes színnel szól, ritka jelenség a magyar operaszínpadon. (...) A kisebb szereplők alázattal, de magas színvonalon teljesítettek. Gábor Géza, mint mindig, elsősorban robotsztus hangját mutatta meg. Szerékován János materiája egészen más súlyt képvisel, de tavalyi remek *Pedrilló*ja után ismét élveztem játékban és hangadásban is megmutatózó természetességét. Egy egyáltalán nem jelentéktelen szerepkörben nagy nyereséggel lesz a színháznak, vagy már most is az. Wiedemann Bernadett szinte szétfeszíti Szarka néni kereteit. Hangja ma is pompás materiája.”
(ppp, *Café Momus*)

○ LÉTAY KISS GABRIELLA | Fotó: Nagy Attila

○ LÉTAY KISS GABRIELLA | Fotó: Pályi Zsófia

„A köpenyben a Giorgettát alakító Sümegi Eszter (...) produkciója vokálisan is árnyalt volt és kifejező. Szép, erőteljes magasságokat hallhattunk tőle, a drámai részekben a zenekari fortékat is magabiztosan énekelte át. Luigi igazi hőstenor szerep, Fekete Attila pedig jól bírta a szólam nehézségeit, ideértve áriáját (*Hai bene raggion*) vagy a „hanggyilkos” *Folle di gelosia!* jelenetet is, a duettekben pedig méltó partnere volt Sümegi Eszternek. (...) Külön is ki szeretném azonban emelni a Gianni Schicchiben jegyzőt alakító Bátki Fazekas Zoltánt, akinek színészi alakítása, humora révén az addig is nívós produkció még szórakoztatóbbá vált, valamint a Betodi Sígna szerepét éneklő fiatal énekest, Kiss Andrást, akit korosztálya legtehetségesebb basszistájának tartok.”
(Csák Balázs, *Opera Portál*)

„Ha megütöd a bácsit, soha többé nem adok puszit!”

Kótai Mihály profi világbajnok ökölvívó gyakori vendége lett az Operaháznak. A Wagner 200 ünnepségsorozat okán került szorosabb kapcsolatba a dalszínházzal, bár korábban sem volt ismeretlen számára az operák világa.

Rick Zsófi

Fotó: Rákossy Péter

KÓTAI MIHÁLY, APÁTI BENCE, FELMÉRY LILI | Fotó: Herman Péter

– Kevesen tudják rólam, hogy gyerekkorom óta szeretem a komolyzenét, zenészcsaládba születtem. Rakamazon éltünk, nem volt túl sok lehetőségünk Operába, koncertekre járni, azt néztük és hallgattuk, amit a rádióban és a tévében adtak. Pesten ez könnyebb lett. Nagy tenorrajongó vagyok, nagyon szeretem Pavarottit, Carrerast, Domingót. Nagy hatással volt rám A három tenor budapesti koncertje, amelyet gyerekként a tévéen keresztül láthattam, felnőttkoromban pedig lehetőségem volt Carrerast élőben is meghallgatni Pécsen. A feleségem is imádja ezt a világot, úgyhogy a lányaink születése előtt is sűrűn látogattuk az Operaházat, most meg már hozni kell őket, hiszen mindketten táncolnak. A kisebbik,

Liza a MU Színház gyerektársulatában, Rozi, a nagyobbik Aleszja Popovánál. Sőt őt fölvettek az Operaház Gyerekkórusába is, nemsokára a *Bohémélet*ben fog fellépni. Nagyon büszke vagyok rájuk, és jó érzés, hogy a gyerekkori élményeimet rajtuk keresztül, velük együtt újraélhetem.

– **Az idén megjelenő *Leánder és Lenszirom* című meseopera DVD-borítójára te írtál ajánlót, ez már a két éves együttműködés eredménye. Kezdetben hogyan talált meg éppen téged az Opera a Wagner200-hoz? Tudtak a zenei kötődéséről?**

– Biztosan nem, talán csak el tudták képzelni rólam, hogy beválnék néhány játékos menetet.

A Wagner200-maraton „bemelegítő” sajtóeseményén egy ringben kellett bokszolnom Apáti Bence balettművésszel.

– **Az egy 100%-os meccs volt részedről?**

– Nem, dehogya! Nagyon figyeltem arra, nehogy erősebben hozzáérjek, hogy ne okozzak neki sérülést. Rozival akkor már legalább háromszor láttuk a *Rómeó és Júliát*, amiben Bence táncolja Tybaltot. A meccs előtt a kislányom az mondta: „Ha meg mered ütni a bácsit, soha többé nem puszillak meg!” Úgyhogy muszáj volt óvatosnak lennem. Nagyon jó megmozdulás volt, a boksznak is jót tett, a balettnak is. Talán Bencének nem annyira... Csak viccellek! (Nevet.) Előző este kitaláltam, hogy

a ringben beállok majd első pozícióba. Nem így alakult. Mindkét dolognak megvan a nehézsége.

– **Azért van némi közös a táncban és a bokszban, például mindkettőhöz kell ritmusérzék.**

– Igen, nem árt! Sőt egy bokszoló mozgását, az ütéseit éppúgy le lehetne jegyezni, mint egy koreográfiát.

– **Miért fontos neked, hogy az Operaház ügyei mellé állj?**

– Szívesen fogadom a meghívásokat, és mindent megteszek, hogy a legjobbat nyújtsam, ha megjelenek. A legtöbb embernek ugyanis csak anynyi az emléke rólam, hogy félmegtelen vagyok és vérzek. Továbbá nagyon szeretem ezt a másik világot is. Az ember

lelke szabaddá válik a zene által, a történeteken keresztül.

– **Ezzel együtt a „kemény fiúkkal” kapcsolatos előítéleteket is rombolod.**

– A boksz kemény sport kemény sráccal, de nem vagyunk se kulturálatlanok, se féleszűek. Engem is csak fölvettek valahogyan az orvosi egyetemre... Az élsportban nem lehet maradandót alkotni intelligencia nélkül. Aki nem tudja a saját személyiségére, egyéniségére alakítani azokat a technikákat, módszereket, azt a tudást, amit egy jó edzőtől kap, az nem lesz igazi élsportoló.

– **Hogyan tudnál rábeszélni valakit, aki még soha nem járt az Opera-**

házban, hogy nézzen meg egy balettelőadást?

– Először is elmondanám neki, hogy a balett jóval több annál, mint hogy szépfiúk ugrálnak a színpadon szűk nadrágban. Egy pas-deux-deux-t eltáncolni irgalmatlan mennyiségű munkát és nagyon jó fizikai állapotot igényel. Másodszor elmesélném, hogy a kislányomék három éve úgy gyakorolják ugyanazokat a pozíciókat, mint én annak idején a bal- és jobbegyenes, balhorgot. Végül pedig jegyet vennék neki a *Rómeó és Júliára*. A történetet mindenki ismeri, és nem hiszem el, hogy Prokofjev zenéje ne tetszene valakinek. Ez jó út afelé, hogy az ember megszeresse a balettet és kíváncsi legyen rá a későbbiekben is. A legvégső érvem pedig az lenne, hogy szépek a táncoslányok! ○

Válassz élményt!

OPERA

MAGYAR ÁLLAMI OPERAHÁZ
HUNGARIAN STATE OPERA

2015
16

február
március

ERKEL

SZÍNHÁZ
THEATRE

OPERA	2016. február 2., 11., 13.,	Lear Aribert Reimann
	2016. február 3., 7.	Tosca Giacomo Puccini
	2016. február 4.	Rómeó és Júlia Seregi László - Szergej Prokofjev
	2016. február 6.	Shakespeare Estély
	2016. február 10., 12., 14., 18., 21., 25., 27., március 5.	Faust Charles Gounod
	2016. február 19., 20., 21., 24., 26., 28., március 2., 4., 5., 12., 16., 18.	Manon Sir Kenneth MacMillan–Jules Massenet– Martin Yates
	2016. február 20., március 19.	(J)ÖSSZMŰVÉSZ? sorozat – Bátori Évával
	2016. február 22., március 14.	Hangversenyek az Operaházban
	2016. február 28.	Figaro házassága Wolfgang Amadeus Mozart
	2016. március 3., 6., 10., 13., 17., 20.	A WALKÜR RICHARD WAGNER
	2016. március 6., 12., 13.	SZÖKDELÉS A SZERÁJBÓL WOLFGANG AMADEUS MOZART–NOVÁK JÁNOS
	2016. március 8., 9., 11., 15., 19.	Bánk bán Erkel Ferenc
	2016. március 23., 25., 28.	Parsifal Richard Wagner
	2016. március 24., 26.	János-passió Johann Sebastian Bach
	2016. március 31.	Nagy Iván Balettgála
ERKEL	2016. február 4., 6.	Turandot Giacomo Puccini
	2016. február 5., 6., 7.	Fehér, fekete – Ellentétek vonzásában J. Kylián–S. Reich / J. Kylián–J. S. Bach–D. Heuff / H. Lander–C. Czerny–K. Riisager
	2016. február 7.	Don Pasquale Gaetano Donizetti
	2016. február 11., 13., 18., 27.	A tenor Dohnányi Ernő
	2016. február 12., 14., 20., 25., március 5.	Figaro házassága Wolfgang Amadeus Mozart
	2016. február 13., 14., 20.	Leánder és Lenszirom Tallér Zsófia–Szilágyi Andor–Szöllösi Barnabás
	2016. február 19., 21., 26., 28.; március 3.	BOHÉMÉLET 2.0 GIACOMO PUCCINI
	2016. március 11., 13., 17., 19.	Hunyadi László Erkel Ferenc
	2016. március 18., 20., 24., 26.	A trubadúr Giuseppe Verdi
	2016. március 27., 31.	Parasztbecsület / Bajazzók Pietro Mascagni / Ruggero Leoncavallo
ZENEAKADÉMIA		editio kunzelmann
	2016. február 5., 6., 19., 20.	GreekLateNight / ORFEUSZ ÉS EURÜDIKÉ Christoph Willibald Gluck / ORFEUSZ Ferdinando Bertoni

OPERA

MAGYAR ÁLLAMI OPERAHÁZ
HUNGARIAN STATE OPERA

Aribert Reimann
Lear

Opera két felvonásban, német nyelven, magyar és angol felirattal

Szövegíró ▶ **Claus H. Henneberg**

Eredeti díszlet ▶ **Jean-Pierre Ponnelle**

Eredeti jelmez ▶ **Pet Halmen**

Rendező ▶ **Jean-Pierre Ponnelle**

Díszlet- és jelmezrekonstrukció ▶ **Zöldy Z Gergely**

Színpadra állítja ▶ **Anger Ferenc**

Karmester ▶ **Stefan Soltész**

Bemutató ▶ 2016. január 30., Operaház

További előadások ▶ 2016. február 2., 11., 13.